

OTDK-dolgozat

2015

Jelenünk a jövőnk, avagy volt egyszer egy középosztály

Our present is our future, or once upon a time in the middle class

Kézirat lezárása: 2013 november 15.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	1
1. ÉLETSZÍNVONAL	3
1.1 Az életszínvonal területei.....	4
2. TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS.....	6
3. Statisztikai mintavétel	11
4. ELEMZÉSI MÓDSZEREK.....	13
5. GYAKORLATI ELEMZÉS	16
5.1 Első éves Bsc. hallgatók	18
5.2 Másodéves Bsc hallgatók.....	27
5.3 Harmadéves Bsc. hallgatók.....	36
5.4 Bsc. hallgatók összegzése együttes elemzése	44
5.5 Msc. hallgatók egészének elemzése	49
5.6 Gazdaságtudományi Kar hallgatóinak együttes elemzése	56
6. Összefoglalás	60
Irodalomjegyzék	62
Mellékletek	63
1. melléklet: Kérdőív	63

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Maslow piramis	10
2. ábra: Hallgatók jövedelmének megoszlása származás szerint	19
3. ábra A hallgatók saját költségezésének megoszlása százalékosan	21
4. ábra A hallgatók lakhatási körülményei	21
5. ábra Külföldi utazások gyakorisága százalékos formában	23
6. ábra Telekommunikációs eszközök arányának megoszlása a hallgatók körében	24
7. ábra Az apák végzettségének megoszlása százalékos formában	25
8. ábra Az anyák végzettségének megoszlása százalékos formában	26
9. ábra Másodéves Bsc. hallgatók szakok szerinti százalékos megoszlása	27
10. ábra Másodéves Bsc. hallgatók fogyasztási megoszlása százalékosan	30
11. ábra Másodéves Bsc. hallgatók lakhatási körülményei	30
12. ábra A másodéves Bsc. hallgatók közlekedési szokásai százalékos formában	31
13. ábra A másodéves hallgatók telekommunikációs eszközeinek százalékos megoszlása	33
14. ábra Másodéves hallgatók édesapáinak végzettségének százalékos megoszlás	34
15. ábra Másodéves hallgatók édesanyáinak végzettségének százalékos megoszlása	34
16. ábra Családi támogatásának megoszlása százalékosan	35
17. ábra Harmadéves hallgatók képzés szerinti megoszlása	36
18. ábra Harmadéves hallgatók jövedelmének megoszlása	37
19. ábra Harmadéves Bsc. hallgatók fogyasztási szokásainak megoszlása százalékosan	38
20. ábra Harmadéves hallgatók lakhatási körülményeinek típusa	39
21. ábra A hallgatók közlekedési szokásainak megoszlása százalékosan	40
22. ábra A harmadéves hallgatók telekommunikációs eszközeinek megoszlása százalékosan	42
23. ábra Bsc. hallgatók jövedelmének származása százalékos formában	44
24. ábra A Bsc. hallgatók összesített fogyasztási adatai	45
25. ábra A Bsc. hallgatók lakástípus szerinti megoszlása	46
26. ábra Msc. képzésben tanuló hallgatók képzési forma szerinti megoszlása százalékosan	49
27. ábra Msc. képzésben tanuló hallgatók jövedelmének megoszlása százalékosan	50
28. ábra Msc. hallgatók ösztöndíjainak megoszlása százalékosan	51
29. ábra Msc. hallgatók fogyasztási megoszlása százalékosan	52
30. ábra Közlekedési módozatok megoszlása százalékosan Msc. hallgatók körében	53
31. ábra Hallgatók családjának jellemző közlekedési módjai százalékosan	55
32. ábra A Kar hallgatóinak fogyasztási szokásainak megoszlása százalékosan	57
33. ábra A hallgatók szüleinek családi állapota (együtt él/ elvált)	59

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Társadalmi rétegek jellemzői	7
1. táblázat	7
Az első éves hallgatókkal kapcsolatos általános információk	18
2. táblázat	18
Másodéves hallgatók jövedelemforrásai	28
3. táblázat	28
Harmadéves Bsc. hallgatók képzés és nem szerinti megoszlása	36
4. táblázat	36
Utazási és szórakozási szokások a harmadévesek körében	41
5. táblázat	41
A család anyagi háttere a végzettségek tekintetében	42
6. táblázat	42

BEVEZETÉS

Napjainkban a polarizáció, a szegények és gazdagok relatív részarányának növekedése egyre jelentősebb folyamattá válik. A TÁRKI csoport *„Egyenlőtlenség és polarizálódás a magyar társadalomban”* című, 2012-es TÁRKI Monitor jelentését olvasva megállapítható, hogy 2009 és 2012 között, a jövedelmek legalsó és legfelső deciliseinek aránya 7,2-es értékről 9,0-ra növekedett. Ez a változás annak köszönhető, hogy a szegények a részesedése az összes jövedelemből 3,1%-ról 2,5%-ra esett. Ezen túl a jövedelemeloszlás valamennyi mutatója szignifikáns növekedést mutat, vagyis az egyenlőtlenség mértéke növekedett.

Egy ilyen helyzetben, felvetődik a kérdés hogyan hat ez a változás? A szélsőségek erősödése, milyen következményekkel jár a felsőoktatás számára, az érintett emberekre, különösképpen azon hallgatókra, akik a saját jövőjüket építik.

Dolgozatomban az Észak-magyarországi régió egyetemének gazdaságtudományi karának Bsc. I.- II.- III. éves és Msc. I. – II. éves hallgatóinak az életszínvonalát vizsgálom, elemezve társadalmi helyzetüket, s választ keresve arra a kérdésre, hogy a jómódú középosztály tagjaik-e illetve rendelkeznek-e azon háttérrel, amely a folyamatos tanuláshoz és sikeres szakemberré váláshoz szükséges. A választásom azért rájuk esett, mert egy nagy múltú, évszázados hagyományokkal rendelkező egyetem, fiatal karának tagjai ők. Hallgató társukként fontosnak tartom életkörülményeik megismerését, mely hatással lehet a Gazdaságtudományi Kar jövőjére nézve, mint a képzést eredményesen elvégző egyének, tudományos munkákban szerepet játszó hallgatók, s végül, de nem utolsósorban, mint a jövő generációjának gazdaság értelmiségét jelentő emberek.

Our present is our future, or once upon a time in the middle class

Polarization, the growth of the relative symmetry of the poor and the rich is becoming an ever significant process nowadays. By reading the *„Egyenlőtlenség és polarizálódás a magyar társadalomban”* report of TÁRKI Monitor, it is determinable, that between 2009 and 2012 the scale of the undermost and uppermost decile of income rose from a value of 7,2 to the value of 9,0. This change is due to the dropping of the poor's share from the total income dropped from 3,1% to 2,5%. Other than that, the distribution of income shows significant growth, namely the rate of inequality increased.

In such a case the question comes up, how does this change take effect? What consequences will the growing of extremes have on higher education, the people affected, strangely those students who are building their own future.

In my paper I will examine the living standards of the Bsc. I.-II.-III. and Msc. I. and II. year students by analyzing their social status, and searching for the answer to the question if they are part of the well-to-do middle class, respectively if they possess the background necessary for continuous learning and becoming a successful professional. My choice fell on them because they are members of a young faculty in a university with great past and immemorial traditions. As a fellow student I find it important to get acquainted with their living conditions, which can have an effect on the future of the Faculty of Economy as they will be the successful graduates, people playing a role in academic work, and last but not the least the economic intellectuals of the future generation.

1. ÉLETSZÍNVONAL

„Az a jóléti szint, amely a különböző szükségletek kielégítésének lehetőségét jelzi.” (Kis Lexikon, 2013)

A fogalom magára a hiányra, és az ebből keletkező szükségletek kielégítésére fókuszál. Ez azt jelenti, hogy az életszínvonal megmutatja, hogy az adott jóléti vagy élet szinten, az ahhoz kapcsolódó szükségleteket, milyen mértékben, milyen módon tudja az adott illető vagy népesség kielégíteni. Értelemszerűen ez felveti azt a tényt is, hogy egy adott színvonalhoz, tartozhatnak más és más szükségletek, az alap kielégítenivalókon túl.

„Egy közösség, egy társadalom jólétének mértéke, azoknak a javaknak és szolgáltatásoknak a mennyisége, amely fölött egyesek vagy egyes csoportok társadalmi rétegek, egy-egy vidék lakossága rendelkezik.” (Magyar Katolikus Lexikon, 2013)

Itt már, mint mérőegység jelenik meg, azon túl, hogy jobban rétegezi a társadalmat, egyértelműen rámutat a szükségérzet tárgyát képező elemekre. A lényeg itt ezen elemek birtoklása, megszerzése, és az ebből fakadó élet szintet vetíthetjük le csoportokra és egyénekre.

„Az életszínvonal a társadalom tagjainak jóléti szintje, szükségleteinek kielégítettségi foka.” (Nyitrai, 2000)

A cél hogy minél magasabb fokon tudjuk kielégíteni szükségleteinket. A fogalom rámutat, hogy milyen mértékben vagyunk képesek teljesen pótolni azokat a hiányokat, amiben szenvedünk. Minél teljesebb és komplexebb annál magasabb, azaz életszint, amit elértünk. Vagyis minél több anyagi jószágot és szolgáltatást tudunk felhalmozni a szükségleteink kielégítésére annál tehetősebbek vagyunk.

A társadalom statisztikán belül, maga az életszínvonal egy kiemelkedően fontos területet képvisel. Megmutatja az emberek saját belső és külső környezete alapján, hogy milyen szinten élnek, mindezt objektív és szubjektív szempontok figyelembe vételével. Azonban vigyázni kell, mert ezek a tényezők torzító hatással is felléphetnek. Az alapvető objektív szempontok mellett melyek konkrétan mérhetőek statisztikai mutatószámokkal, megtalálhatóak a szubjektív elemek, amik erőteljesen negatív irányba mozdulhatnak el, főleg azért, mert pl.: a magyar lakosság saját megítélése szerint a rosszat érzi erősebben.

1.1 Az életszínvonal területei

A mélyebb megértés érdekében fontos az alábbi fogalmak kifejtése (Nyitrai, 2000).

Reálkereset:

A fogyasztási cikkek azon mennyisége, amelyet az adott fogyasztó a jövedelméből meg tud vásárolni, az aktuális árakon. Alapvetően két részre oszlik meg, nominális keresletre, és fogyasztói árindexre. Előbbi a dolgozó jövedelmét foglalja magába, azt, amelyet munkájának elvégzéséért kap, míg utóbbit az árak változása határozza meg.

Reáljövedelem:

Nettó jövedelemmutató, melyet egy főre kalkulálnak, s tartalmazza, a kereseteken kívüli lakossági jövedelmeket is (bérleti díjból illetve állami támogatásból származó jövedelem, nyugdíj GYES, GYED). A jövedelmekről érdemes megjegyezni, hogy nem azonosíthatóak az anyagi jólét fogalmával. Attól hogy valaki sokat keres és így magas a jövedelme, attól a saját jóléte eltérést mutathat.

A lakosság fogyasztása:

A fogyasztás során először azt kell pontosan meghatározni, hogy mi az a jövedelmi forrás, amelyből, az adózást követően, költeni tud az illető személy/háztartás. Ez lehet, megtakarítás, hitel, vagy az alapvető rendelkezésre álló jövedelem. Továbbá fontos kihangsúlyozni, hogy ténylegesen csak háztartásokról beszélhetünk, amik a benne foglalt személyek fogyasztását reprezentálják. Azonban vannak olyan lakások ahol több gazdálkodó háztartás is jelen van. Ez akkor lehetséges, ha külön kasszán élnek (pl.: egy albérletben élő különféle személyek, diákok).

A fogyasztói infrastruktúra:

A lakosság utazási lehetősége, személygépkocsival vagy más tömegközlekedési eszközzel, amely révén eljuthat a munkahelyére vagy a vásárlás színhelyére. Előbbieknek az elhasználódását hosszabb időközöként szokás mérni, már csak azért is, mert sokan járnak manapság is használt 10-15 éves autókkal. A többi közlekedési eszköz vizsgálata egyrészt fontos hogy mekkora embertömeget szállítanak éves lebontásban, illetve hogy az adott személy milyen messzire kényszerül utazni a dolgából kifolyólag, s így a bérlet mekkora hányadát teszi ki a fogyasztásának.

A jövedelmek felhasználási lehetőségei:

Mindazon helyek összessége ahol a fogyasztó képes elkölteni a rendelkezésre álló jövedelmét, amelyek kielégítik a vásárló igényeit (pl.: üzletházak, kereskedelmi láncok, bolthálózatok, webshop-ok, ügynöki hálózat).

Rétegenkénti különbségek, szegénység, a létminimum vizsgálata:

Ez a terület a szegénység mértékének meghatározására hivatott, amely a már a fentebbi területeken megfogalmazásra került. Területenként és rétegenként eltérő hogy milyen javak is taroznak a szükségletekhez, ám ahogy azt már korábban is említettem ezt a kérdést rugalmasan kell kezelni, mivel több tényező együttállása határozza meg azt, hogy ki szegény és ki nem. Erőteljesen hozzátartozik a munkanélküliség vizsgálata, illetve a jóléti állam kérdése, hiszen míg előbbi alapvetően maga után vonja a nincstelenséget, utóbbi kompenzálhatja azt támogatások formájában.

A kutatási munkám, a Gazdaságtudományi kar hallgatóitól begyűjtendő információk alapvetően, a jövedelem felmérésére, az alapvető élelmiszerek fogyasztására, és a létminimum feletti szint milyen mértékű elérésére összpontosít.

2. TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS

Az életszínvonal kérdésének pontosabb megértéséhez fontos az emberek közötti viszonyok, osztályok tisztázása, s e rétegek mélyebb vizsgálata.

A társadalmi rétegződés, vagy más néven elkülönülés egy bonyolult és összetett, folyamat, amelynek alakulását, vizsgálhatjuk térben és időben, azonban először pontosan definiálnunk kell magát a fogalmat.

Eme rétegződést, pozíciók közötti viszonyok és emberek alkotják, s az ebből fakadó egyenlőtlenségeket írja le. Alapvető tipizálása a foglalkozás, jövedelem és az ezek révén felhalmozott vagyon alapján történik. Ez azt jelenti, hogy az egyes rétegekbe tartozók különböző tulajdonságokkal bírnak, így még ezen belül is külön kategóriákat képeznek.

Jellemzői:

- a társadalmi rétegek között nem feltétlenül van átjárás
- saját kategóriájukban belső rangsor állítható fel (nem szerint, kor szerint stb.)
- az egyes emberek helyei a kategóriákon belül lassan változnak (férfi és nő azonos megítélése)

Maga a rétegződés folyamata már az őskorban elkezdődött, amikor a családi közösségeken belül elkülönültek az elvégezendő feladatok szempontjából. A férfiak a vadászó-halászó szerepet töltötték be, míg a nők a kevésbé veszélyesebb gyűjtögetéssel foglalkoztak. A feudalizmus korára, a középkorban a helyzet némileg módosult. Megjelent a megélhetést jelentő termőföld, s az, aki ezt birtokolta alapvetően egy magasabb szinten helyezkedett el, azokhoz képest, akik művelték. Kialakult a földesúri tulajdon, s a jobbágyság, valamint a nyugat európai társadalmakra jellemző hűbéri rendszer. A mezőgazdaságot vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy az így kifejlődött hierarchia alakja egy piramist formáz. Ennek oka, hogy az alul elhelyezkedő jobbágyi-paraszti rétegek, úgynevezett földműves réteg körébe tartozik a népesség többsége, míg feljebb az urasági területeket birtokló nemesek, lovagok tábora igen csekély.

Ezzel ellentétben, a későbbi 18-19 majd 20. századokban azon társadalmak, ahol erősebb illetve, alapvetően az ipari termelésre álltak rá, nem piramis, hanem vízcsepp jellegű formával találkozhatunk. Ez abból ered, hogy a termelés elvégzéséhez több középosztálybéli egyénre van szükség, így nem feltétlenül a gyártósoron tevékenykedő

munkások lesznek többségben, hanem inkább a hivatali feladatot ellátó ügyintézők, valamint, (főként napjainkban) a képzésükhöz hozzájáruló felsőoktatási intézmények és a kötődő állami szervek dolgozói.

Történelmileg négy nagyobb osztályozási kategóriát különböztetünk meg, kortól és földrészről függően:

Társadalmi rétegek jellemzői

1. táblázat

Megnevezés	Átjárási lehetőség	Forma	Javakhoz való hozzáférhetőség	Munka jellege	Különbség alapja
Rabszolgaság	<i>csekély</i>	<i>piramis</i>	<i>nincs</i>	<i>nehéz fizikai, szellemi</i>	<i>vagyon, születés</i>
Kasztrendszer	<i>nincs</i>	<i>piramis</i>	<i>korlátozott</i>	<i>fizikai</i>	<i>születés</i>
Rendi tagolódás	<i>van</i>	<i>piramis</i>	<i>minimális</i>	<i>fizikai</i>	<i>vagyon, születés</i>
Osztálytagolódás	<i>van</i>	<i>vízcsépp</i>	<i>van</i>	<i>fizikai, szellemi</i>	<i>foglalkozás, vagyon</i>

Forrás: Giddens [2008] alapján saját szerkesztés

A fenti táblázat, azokat a legfontosabb ismérveket foglalja magába, amelyek alapján az említett osztályok között a legtöbb különbséget találhatjuk.

A rabszolgaság formáját tekintve, piramis alakú, hiszen a társadalomban betöltött szerepük alapján legalul helyezkedtek el. Ez azoknál a népeknél volt a legjellemzőbb, akik nagyon erős gazdasági és militarista hatalomként hódításba kezdtek (Római Birodalom, Egyiptom). A meghódított népek tagjai pedig rabszolgasorsra jutottak, ahonnan csak az új „rendszer” kiismerésével, és saját fortélyukkal valamint szorgalmasságukkal tudtak kikerülni. A minimális átjárási lehetőség így adott volt, de csak kevesen voltak képesek élni vele.

A kasztrendszer, a külön kultúrának és földrésznek köszönhetően, egy elég sajátos képet fest az osztályok között. Alapvetően már a születés pillanatában eldőlt, hogy az adott illető, hova fog tartozni, hiszen az átjárás teljesen elzárt volt. A vagyonosabb réteg tagjai

egy életen át élvezhették a jólétüket, míg emberek sokasága nyomorgott a nincstelenségben.

A rendi tagolódás már a feudális nyugat európai világot jellemezte, egészen az ipari forradalomig, amikor a társadalmi átalakulás lévén létrejöttek az osztályok. A középkori, piramis alakú rendszerben, a rétegek, szigorú egymás alá rendelt hierarchiában éltek, legfelül a királlyal, aki a legnagyobb földbirtokos nemesnek számított. Alatta helyezkedtek el a hozzá hű, földesurak, lejjebb pedig a közemberek, kereskedők, kézművesek, és a földeken dolgozó és élő jobbágyok.

Ezzel szemben az osztálytagolódás, már egy teljesen „felszabadult” rendszert tudhat magáénak, amelyben az ipari forradalom által gépesített, ipari termelést előtérbe helyező világ helyezkedett el. A hatalom a tőkések kezében összpontosul akik, a gyárak tulajdonosaikként biztosítják a munkalehetőséget, a dolgozók számára. A vagyon tehát meghatározó, azonban főként a mai világban, a közoktatási rendszeren keresztül mindenki számára elérhető, és alapvetően a foglalkozás határozza meg. Természetesen ez önmagában még kevés, hiszen egy kis szerencse, vagy mások pártfogása, valamint a felsőbb rétegek elismerésének megszerzése, ugyanúgy szükséges.

„Az osztály olyan emberek összessége, akiknek azonos a viszonya a termelési eszközökhöz, amelyek segítségével biztosítják a megélhetésüket.” (Giddens, 2008, 241.o.)

Anthony Giddens fogalma, Karl Marx német szociológus meghatározását foglalja össze. Az azonos osztályokba tartozók, közel ugyanazon esélyekkel indulnak a munkaerőpiacon. Ezt azonban behatárolja, a nemek szerinti hova tartozás, valamint az etnikai és vallási identitás, ráadásul maga születés is meghatározó. Még ma is nagyszámban találkozhatunk olyan családokkal, akiknek nincs lehetőségük (nincs meg a szükséges anyagi szintjük), a feljebb jutáshoz, hiszen a felsőoktatásba való belépés, a nyugati civilizációkban, köztük Magyarországon is, vagyonhoz kötődik.

Marxista felosztást követve, az osztály alapú rendszerben, két szintet különböztethetünk meg. Tőkések, és Munkások. Előbbiek kezében a hatalom, és rájuk vezethetőek vissza az egyenlőtlenségek okai, míg utóbbiak, mint kiszolgáltatott csoport, a népesség nagyobb hányadát kitevő, alkalmazottak. Marx vizsgálta a munka milyenségét is. A feudalista rendszerben megszokott, földművelő munkák, vagy az ügyességet igénylő céhekbe tömörült kézművesek eltűntek, s átadták helyüket a monoton, nagymennyiségű ipari

termelést produkáló egysíkú folyamatoknak. A munkások nagy része így elcsigázottá életunttá vált. Ma a szubjektív életszínvonal megítélésének sarkalatos pontja az ebből eredő negatív hangulat.

Ezzel a csoportosítási formával ellentétben Max Weber egy teljesen más megközelítést dolgozott ki. Alapvetően a piaci helyzet határozza meg az egyén helyét a kapitalista rendszeren belül, így gyakorlatilag a humán tőke milyensége a befolyásoló tényező. Két társadalmi szint jelenik meg szemléletében, a rend és a párt. Előbbi a közösséget alkotó azonos szinten élőket egy csoportba sorolja, különböző kategóriák szerint (lakás, öltözködés, foglalkozás). Utóbbi pedig a hatalom, megfogalmazását jelenti, miszerint a közös érdekek, gyökerek, célok összekovácsolják az egyéneket és azonos irányba terelik őket.

Munkámban a középosztály jelentőségét szeretném kiemelni. Ez a réteg, amely meghatározza egy ország jólétének mértékét. A legtöbb nyugati országban, ez a széles népesség jelenti azt az életformát, amit az alsó szélsőségeken élők szeretnének elérni, és amellyel a kormányok azonosítják a társadalmukat is. Azonban ez a réteg a válság illetve, a recesszió miatt egy „veszélyeztetett” kategóriába került, hiszen az elbocsátások, munkahelybezárások folyamatos áremelkedések, hitelezési és törlesztési problémák őket nagymértékben érintették. A másik fontos tényező, hogy két másik olyan osztály között helyezkedik el, amelyek ma kezdenek egyre inkább domináns lenni, a körülményeknek köszönhetően. Aki a középréteg tagja és a foglalkozása a munkaerőpiacon olyan kínálatként jelenik meg, amelyre van fizetőképes kereslet, az igyekezni fog előrébb kerülni, míg azok az emberek, kik nem a piacnak megfelelő végzettséggel bírnak, az állami jóléti rendszerre vannak utalva, s előbb-utóbb egyre lejjebb fognak kerülni.

Az emberek életszínvonalának pontosabb meghatározásához, először a szegénységet, mint jelenséget kell meghatározni, amely a két alsó osztályt leginkább érintik.

Két féle szegénységet különböztetünk meg, a fogalmaink alapján:

Az életben maradáshoz szükséges dolgok körét, milyen mértékben képes maga számára biztosítani az adott illető. Ezek azok a standardok, amik a mindennapi „problémamentes” életet jelentik, mint pl.: élelem, ruházkodás, hajlék. Az *abszolút szegénység* fogalmával egyetlen gond, hogy túlságosan rugalmatlan, mivel egy vonalhúzással meghatározza mi is a szegénység. Ellentétben a *relatív szegénységgel*, amely kulturális alapon tesz

különbséget. Felméri az egyén helyzetét, életkörülményeit, de szükség esetén korrigál és rugalmasan tudja értelmezni az adatokat.

Mindezek alapján a következő jellemzői a szegénységnek:

- létminimum alatti életszínvonal
- alapvető ruházati élelmiszeri és lakhatási körülmények hiánya
- jövedelem, tényleges kereset és támogatások alacsony mértéke

Egy másik meghatározási lehetőség, a Maslow piramis alapján:

Mint látható, az itt meghatározott jóléti szintek alján szintén azon fiziológiai szükségletek találhatók, amelyek a szegénység feletti osztályok eléréséhez is szükségesek. Ezenél feljebb pedig már jóval több szükséges a létminimum elérésénél, mint pl.: szociális biztonság, szeretet életérzés. A továbbiakban az életszínvonal, mint központi téma kerül kifejtésre.

1. ábra: **Maslow piramis**

Forrás: Czeglédi L. [2011]: Minőségmenedzsment

3. STATISZTIKAI MINTAVÉTEL

A statisztikai vizsgálatok első lépése, a megfelelő adatgyűjtés, vagyis a sokaság egyedeinek a megfigyelése. A folyamat kiterjedhet az egész sokaságra vagy annak egy meghatározott forma szerint kiválasztott részhalmazára. A fentiek szerint három típusát különböztetjük meg (*Domán- Szilágyi-Varga, 2009*):

a. Teljes körű:

- A sokaság egészére kiterjesztjük a megfigyelést, vagyis minden elemről gyűjtünk adatot. Ez nagy idő- és energia igényvel jár, így csak akkor érdemes alkalmazni, ha a két tényezőtől nincsen szűk keresztmetszet, hiszen a vizsgálat ez által lesz a legmegalapozottabbak.

b. Egyedi vagy monografikus:

- A gyakorlatban elterjedten alkalmazott. Ez esetben a sokaságból 1-1 egyed kiválasztása történik, majd ennek a részletes és alapos vizsgálata, megfigyelése következik. Ennek köszönhető, az egyedi példák bemutatása és jellemzése során, a háttérben megbúvó összefüggések és szabályszerűségek feltárása, megértése.

c. Reprezentatív vagy képviselési megfigyelések:

- A megfigyelés, csak valamilyen módon kiválasztott egyedek által alkotott részhalmazra érvényesül. A kiválasztás módja eltérő lehet, de a legjobb, ha egy véletlen mintavételi eljárással történik. Ez azért fontos, mert ilyenkor biztosított, hogy minden egyed ugyanazzal a valószínűséggel kerüljön a mintabeli halmazba.

A munkámban választott eljárás, ez utóbbit tükrözni. A Gazdaságtudományi Kar hallgatói közül, Bsc. és Msc. csoportokat létrehozva, azon belül pedig évfolyamonkénti elkülönítést alkalmazva történt az adatgyűjtés. Az egyes évfolyamokon belül viszont nincs meghatározott módszer arra nézve, hogy az adott szakokon tanuló hallgatók közül kik és milyen arányban kerülnek a mintába. Ennek legfőbb oka, hogy ki mire jelentkezik az alapvetően szubjektív kérdés, nincs hatással rá az egyén családi háttere jövedelme, életszínvonala.

A megkérdezés kérdőíven keresztül történt, felmérve a következőket:

- életkor
- évfolyam
- szak
- jövedelmi helyzet
- fogyasztási szokások
- lakhatási körülmények
- szülők, végzettsége, foglalkozása
- szülők anyagi háttere

Reprezentatív mintavételi eljárás során, a vizsgálat pontossága nagymértékben függ a minta nagyságától. Jelen esetben a sokaság mérete, lévén nappali tagozatos diákokról van szó, körülbelül 1100 fő, s ebből lett kiválasztva véletlenszerűen rétegzett módon 158 hallgató.

A rétegzett eljárás arra vonatkozik, hogy a kiválasztott egyedeken belül csoportokat létrehozva szekciók kialakítása történik, amiknek az összessége teszi ki az egészet. Az „L” számú csoport alapvetően elemidegen, vagyis a csoportok között nem létezik átfedés, ezzel biztosítva, hogy egy elem csak egy helyen szerepeljen. A rétegeket egymástól függetlenül vizsgáljuk, majd az eredményeket összesítve, összehasonlítva nyerünk bizonyosságot az egész mintára véve. A folyamat célja hogy az inhomogén sokaságot (mintát), homogén kategóriákba sorolva pontosabb és megbízhatóbb becsléseket hajthassunk végre.

A megkérdezés során a tapasztalatok azt jelzik, hogy sok esetben a hallgatók nem képesek megbecsülni saját helyzetüket. Ez leginkább a fiatalabbak között látszik meg, vagyis az elsőéveseknél, de például a másod- és harmadéves hallgatók fele sem volt képes megállapítani a lakáskörülményét.

4. ELEMZÉSI MÓDSZEREK

Ebben a fejezetben azon elemzési módszerek kerülnek kifejtésre, amelyeket az adatok feldolgozása során használtam. Eltérően az életszínvonal tipikus módszereitől, alapvetően arra voltam kíváncsi, hogy az egyes kérdések által meghatározott ismérvek között, van-e kapcsolat és az milyen erősségű (*Domán- Szilágyi-Varga, 2009*).

Intervallumbecslés:

A konfidencia intervallumok meghatározása, a várható értékre vonatkozólag, mely során mintabeli korrigált tapasztalati szórást használtam fel a vizsgálat elvégzésére.

A becslés három tényezőből épül fel:

1. Várható érték – a becsülni kívánt minta vagy sokaság számtani átlaga
2. Adott π megbízhatósági szinthez tartozó, minta nagyságtól függő t- vagy z-táblázat értéke
3. Standard hiba - a mintavétel szórásának eloszlása

Az így kapott intervallumok terjedelme, függ a minta nagyságától, így az elemzés során használt, t- és z táblázatban kikeresett adott megbízhatósági szinthez tartozó értéktől. Előbbit kis minta esetén, míg utóbbit nagy minta esetén használjuk.

Függetlenségvizsgálat:

Sztochasztikus kapcsolatok közötti kapcsolat vizsgálatának módszere. Sztochasztikus kapcsolatokról akkor beszélünk, hogy ha tudjuk, hogy a két tényező között létezik valamilyen összeköttetés, de nem tudjuk egyértelműen eldönteni annak mértékét. Éppen ezért nem beszélhetünk se nem függetlenségről se nem függvényszerű kapcsolatáról.

A függetlenség vizsgálatot alapvetően, minőségi ismérvek közötti kapcsolat meghatározására használtam fel, mint amilyen a foglalkozás típusa és a munkanélküliség közötti összefüggés feltárása.

Módszertanilag, a nullhipotézisem határozza meg a függetlenséget, míg az alternatívhipotézis ennek az ellenkezőjét. Az elfogadási és elutasítási tartomány határa, szintén 5%-os szignifikancia szinten történő kiszámítása mellett, a tesztelés Khi négyzet – próba segítségével kerül meghatározásra.

Varianciaanalízis:

Alapvetően nem paraméteres hipotézis vizsgálatnak minősül, illetve függetlenség vizsgálatként is értelmezhető. Alkalmazása vegyes és korrelációs kapcsolatoknál lehetséges, mivel szükséges egy mennyiségi ismerv is a vizsgálatához. Ez következésképpen maga után vonja, hogy vegyes kapcsolatokról van szó.

Hasonlóan bármely más hipotézis vizsgálatához, egy nullhipotézisből és egy alternatív hipotézisből épül fel. Előbbi a függetlenséget, míg utóbbi az ismérvek közötti kapcsolatot jelenti.

Az elemzés lefuttatásához, az F-próba elvégzésére van szükségünk, amely az eltérésnégyzetösszeg és szórásnégyzet felbontásból határozható meg. Végül pedig adott szignifikancia szint mellett, meghatározzuk az elfogadási és elutasítási tartomány határát. Ez általában véve 5% volt a vizsgálatok során (Alfa=5%).

Hipotézisek ellenőrzése mellett fontos, hogy a kapcsolatok erősségét is ellenőrizzük. Erre nagyon jó módszer a korreláció illetve a regresszió használata. Alapvetően az elemzéseim során kétváltozós korreláció és regresszió módszereket alkalmaztam. Ez azt jelenti, hogy az egy magyarázó változó által befolyásolt eredményváltozó között milyen a kapcsolat erőssége, hány százalékban határozza meg azt.

Korreláció

Mennyiségi ismérvek közötti kapcsolatot korrelációnak nevezzük.

Mérőszámok közül, kettőt emelnék ki, amelynek értéke meghatározó jelleggel bír az elemzéssorán.

Az első a korrelációs együttható, amely alapvetően szorosságot mér, egy -1 és +1 közötti intervallumban. Pozitív és negatív előjel a korreláció irányát is megmutatja. Az 1 érték a tökéletes függvényyszerű lineáris kapcsolatot jelenti, míg a 0 a korrelálatlanságról, függetlenségről tanúskodik.

Négyzetre emelt változata, a determinációs együttható, amely százalékos formában fejezik, a gyakorolt hatást. Értékének növekedése egyre erősebb mértékben magyarázza az eredményváltozó szóródását.

Kétváltozós lineáris regresszió

Alapvetően ezen eszköz használatakor két változót határozunk meg. Y és X vagy más néven magyarázó- és eredményváltozó, melyek esetében előbbi az utóbbira kifejtett hatást mérjük.

Azonban hogy a két változó között milyen az illeszkedés, azt tényleges módon soha nem tudhatjuk, így mindig csak közelítőleg határozhatjuk meg annak mértékét. Ez azért van, mert nincsen olyan regressziós egyenes, amely minden ponton áthaladna. Éppen ezért az elemzés során a pontosság mértéke, attól függ, hogy minél kisebb legyen az egyes elemek és a regresszió függvény közötti távolság, vagyis a maradéktagok négyzetösszege minimális legyen.

Ez a távolság a legkisebb négyzetek módszerével kerül meghatározásra.

Az illeszkedés vizsgálata legegyszerűbben, a teljes szórásnégyzet (*total sum of squares*) valamint, azok alkotórészeinek segítségével határozható meg, melyek a regressziós négyzetösszeg (*regression sum of squares*) és a maradéktagok négyzet összege (*sum of squared residuals*). $TSS = RSS + SSR$. Utóbbi minél alacsonyabb annál megfelelőbb maga az illeszkedés, mivel így maradéktagok és a regressziós egyenes közötti távolság minimalizálódik (kicsi az eltérés).

A regresszió függvény felépítése:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 \cdot X + \varepsilon$$

Y - függő változó

β_0 ; β_1 - együtthatók

X – magyarázó változó

ε – véletlen tényező

Ahhoz hogy a számolások során megfelelően alkalmazni lehessen, szükségeszerű a függvény becslt formává történő alakítása.

$$Y = b_0 + b_1 \cdot X$$

Y – amely ez esetben Y kalap, továbbra is a függő változó

b_0 – y tengelymetszéspontja

b_1 – meredekség, iránytangens, amely megmutatja, hogy átlagosan hány egységnyi y változást eredményez a hallgatóknak.

5. GYAKORLATI ELEMZÉS

Az elkövetkező fejetekben az elemzés kerül bemutatásra illetve így abból kinyert eredmények. Azonban mielőtt ez elkövetkezne érdemes megemlíteni azokat a tapasztalatokat, melyeket a kérdőívek feldolgozása közben nyertem.

Ezek nagymértékben a hallgatókra vonatkozó szubjektív és objektív megítélések.

Az első éves Bsc. képzésben lévő diákok, a kérdőívek értelmezésével hadilábon állnak. Nem tudtak az esetek nagyobb hányadában érdemleges válaszokat adni több kérdésre sem. Szerencsére a főbb vizsgálati tényezők nem sérültek, de az akkor is említésre kell, hogy kerüljön, hogy nem tudják igazán megfogni maguk körül a világot, szétszórtak. Sok esetben nem tudnak arra figyelni, hogy otthon milyen körülmények között élnek. Ez annak köszönhető, hogy a szülők saját munkájuk elvégzése után nem sok idejük marad nevelésre, illetve a gyerekek bevonására a házi munkában. Ráadásul a diákok is inkább csak az iskola által támasztott követelményeknek felelnek meg, mint igazi tudás birtokába kerülnek, nem beszélve az élet igazi súlyának megismeréséről.

Azok a kérdések, amikre teljes értékű választ kaptam tőlük legfőképp a szórakozásra, illetve a nyaralási és telekommunikációs eszközökre vonatkozik, feltételezve azt, hogy számukra az élet e szentháromság köré összpontosul. Sokan nem tudták megmondani, hogy valamelyik szülőjüknek mi a foglalkozása vagy hány éves. Sok esetben okozott problémát a kérdőív másik oldalának felfedezése is.

Nem mehetünk el amellett sem, hogy szubjektív megítélésük aránylag helyes volt, vagyis képesek voltak magukat beazonosítani egy adott rétegbe tartozó osztályba.

A többi évfolyamnál ilyen különösebb problémába nem ütköztem csak elvétve. Legjobban az Msc. hallgatók teljesítettek ahol nagy arányban sikerült a kérdőív kitöltése. Így legrosszabb esetben is a 23 hallgatóból 19-et tudtam vizsgálni.

Maga az adatgyűjtés és így az elemzés is rétegzett módon történt, mint azt a továbbiakban majd látni lehet. Először az alsó szint kerül kidolgozásra, a Bsc. szintjén mely az egyes évfolyamok szeparált elemzését jelenti. Jól elkülönítve láthatjuk majd az egyes szegmensek, életszínvonalát és jövedelmi helyzetét, mely azért is fontos, mert az első két évfolyam az új önköltséges rendszerben tanul, míg a harmadéves hallgatók főként a régi államilag támogatott formához tartoznak.

Az Msc. képzésben lévő hallgatók közötti csoportok képzésének, nem láttam jelentőségét mivel ők már egy másik „élettípust” képviselnek. Náluk volt a legalacsonyabb a szülői támogatás mértéke, egy részük már saját jövedelmét munkából szerzi. Így ott a két évfolyam 23 egyénét egyben elemeztem.

Az eredmények kifejtését, alulról fölfelé folyamatosan építkezve mutatom be, kezdve az elsőévesek adataiból nyert eredményekkel, majd az egész Bsc. képzés egyben történő kifejtésével folytatva. Ezt követi a mester képzésben résztvevő hallgatók bemutatása, és végül a teljes 158 egyedet magába foglaló kutatási eredmények közzétele.

Az elemzéseken belül az egyes csoportok a következő szempontok alapján épülnek fel:

1. *Jövedelmi helyzet*
2. *Családi állapot, család anyagi helyzetének bemutatása, elemzése*
3. *Szubjektív megítélés pontossága*

Hipotéziseim ehhez a három ponthoz kapcsolódnak:

- I. A diákok jövedelmének, 50%-a a szülők/nagyszülők támogatásából származik, így állítom hogy a családi háttér romlása, maga után vonja a hallgatók jólétének visszaesését.
- II. Napjainkban két szülő egy jövedelemből nehezen boldogul, így állítom, hogy a munkanélküliség egyre nagyobb veszélyt jelent a családok számára.
- III. Szubjektív megítélés alapján a megfelelő osztályba történő besorolás pontossága, a hallgatók megítélése szerint viszonylag pontos.

A kérdőívben szereplő kérdéseket, e három tényező köré csoportosítottam. Oka hogy az életszínvonal meghatározó tényezője a saját jövedelem. Felnőtt dolgozó embereknél szülőknél, ezt tovább lehet bontani nettó illetve bruttó jövedelmi tényezőkre. Mivel azonban tanulókról van szó így, a vizsgálat fő szempontja, a saját (családi támogatás formájában) kapott *bevétel* melynek, viszonyát több fogyasztási formához kapcsolva mértem.

A második csoport a család állapotát hivatott tükrözni, mely magába foglalja a szülők végzettségét, foglalkozásuk típusát, illetve a munkanélküliségi adatokat. Ezek mellett kerül bemutatásra a család épségi jellemzője, vagyis hogy a szülők elválltak e vagy sem. Ez azért fontos, mert egy egész család így csonka családdá válik, s így az egyik fél által fizetett tartásdíj meghatározza a tanuló jövedelmét.

Végül a harmadik szekció a szubjektív megítéléssel foglalkozik. Ez tükrözi a hallgató saját megítélését a megfelelő jövedelmi réteg és osztály valamint a fogyasztásának és jövedelmének kapcsolatát.

5.1 Első éves Bsc. hallgatók

Az első éves hallgatók adatainak begyűjtése problémába ütközött, mint már a fentebbiekben említett okon kívül, gondot jelentett a nem megfelelő létszám jelenléte az órákon. Így az előre irányzott 50 fő helyett csak 35 fő tudta kitölteni, ám még ez a létszám is megfelelő mintának bizonyult az elemzés céljából.

Az első éves hallgatókkal kapcsolatos általános információk

2. táblázat

Képzési forma	Fő	%-os megoszlás
<i>gazdálkodás és menedzsment</i>	15	43%
<i>kereskedelem és marketing</i>	4	11%
<i>turizmus és vendéglátás</i>	7	20%
<i>pénzügy és számvitel</i>	3	9%
<i>nemzetközi gazdálkodás</i>	6	17%
Összesen:	35	100%

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A hallgatók képzési forma szerinti megoszlásán túl, az átlag életkor 19 év, ami azt jelenti, hogy legtöbben ma már 5 éves gimnáziumot végeznek, valamilyen előkészítő képzéssel karöltve, vagy maradnak egy évig még, hogy szakmát szerezzenek, bár ennek elenyésző jelét adták, mindössze csak 17%-uk.

Ezen túl 35 hallgatóból, 21 nő nemű, ami azt bizonyítja, hogy több nő választja a gazdasági képzést illetve szeretne ilyen munkakörben elhelyezkedni.

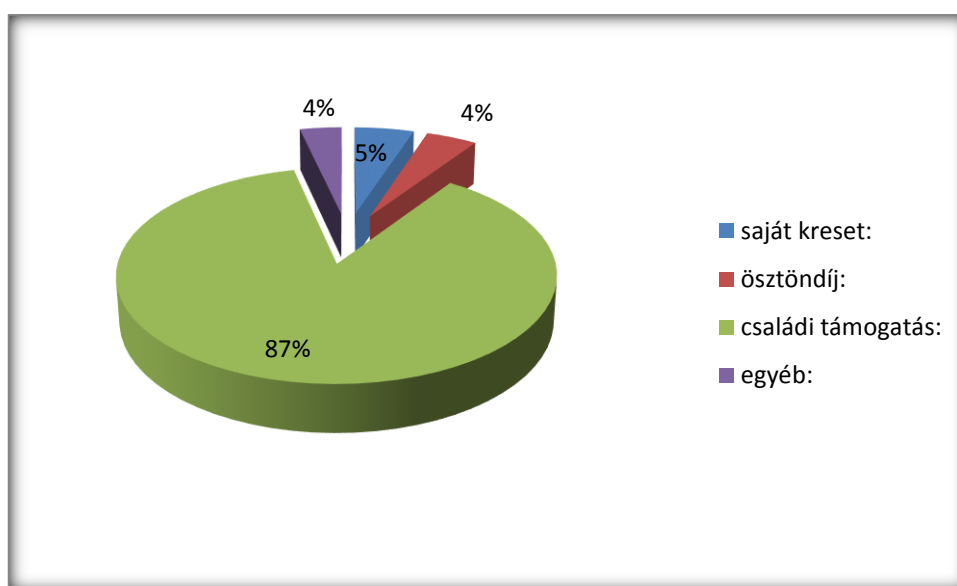
Jövedelmi helyzet:

Jövedelem vizsgálat szempontjából fontos megjegyezni, hogy az ide jelentkezett hallgatók közül mindenki önköltséges formában végzi tanulmányait, ami azt jelenti, hogy félévente 155.000Ft-ot kell kifizetnie, ráadásul, ha nem sikerül valamelyik tantárgya,

akkor annak második felvétele esetén már fizetnie kell. Éppen ezért fontos hogy stabil anyagi háttérrel is rendelkezzenek.

Az előzetes vizsgálatok alapján megállapítható, hogy jövedelmük, 47.596Ft és 48.219Ft között mozog átlagosan, 95%-os megbízhatósági szint mellett becsülve az értéket. Ennek maximuma 250.000Ft és minimuma 2.000Ft volt, a hallgatók által közölt adatok alapján. Természetesen ezen értéket vizsgálva láthatjuk, hogy ingadozó, nem egyenletes eloszlásúak a jövedelmi adatok.

Ami az elemzés során fontos tényezőt jelent azok a megoszlási adatok, vagyis hogy a hallgatók jövedelem hogyan oszlik meg származási helyüket tekintve.

2. ábra: Hallgatók jövedelmének megoszlása származás szerint
Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Ez a diagram a jól szemlélteti, hogy a hallgatók jövedelmének 87%-a családi támogatásként fogalmazódik meg. Ezt támasztja alá, hogy a két ismérv között, szignifikáns kapcsolatot mértem, valamint hogy a korrelációs együttható 0,9851-es értéke, szinte függvényyszerű kapcsolatot definiál, illetve a determinációs együttható értelmében a magyarázó változó (családi támogatás) 97%-ban magyarázza az eredményváltozó (jövedelem) szóródását.

Ennek oka, hogy a fiatalok még csak most vetik meg lábukat az élet talaján, és kezdik felismerni lehetőségeiket. Sokan még nem dolgoznak, illetve még csak most keresnek állást, diákmunkát. Bizonyítja ezt, hogy mindössze a hallgatók jövedelmének 5%-át teszi ki a saját kereset.

Tandíj finanszírozása így a szülőkre hárul, az ő saját keresetükre, mivel elég kevesen folyamodtak diákhitel felvételéhez. Ez két dolgot jelenthet, egyrészt hogy képesek saját maguk teljes mértékben fizetni a költségeket, illetve hogy a család a másik szélsőséges helyzetbe tartozik mikor kénytelen maga fizetni a tandíjat, mert már rendelkeznek egy törlesztendő hitellel.

Mindenesetre azok, akik éltek ezzel a lehetőséggel, általánosságban véve tandíjnak megfelelő összeget kérvényeztek, illetve arra is használták fel.

Fontos továbbá hogy elsőévesként milyen ösztöndíj lehetőségekkel rendelkeznek. Lévéen még nincs tanulmányi átlaguk, és önköltséges formában tanulnak, csak Bursa Hungarica illetve valamilyen egyéb ösztöndíjat igényelhetnek. Négy tanuló az említett ösztöndíjért nyújtott be kérelmet. Ez az összes hallgatónak mindössze 11,43%-át jelenti.

Az ösztöndíjakként értéke, 95%-os megbízhatósági szint mellett becsülve, 11.365Ft és 11.579Ft között mozogtak átlagosan. Ez azt jelenti, hogy havonta ekkora összegben részesültek. Azonban csak az a 6 hallgató, akik nyújtottak be kérelmet.

A tanulók anyagi helyzetének csak egyik oldala a jövedelem. A továbbiakban a jövedelemhez kapcsolódó fontosabb tényezők kerülnek elemzésre.

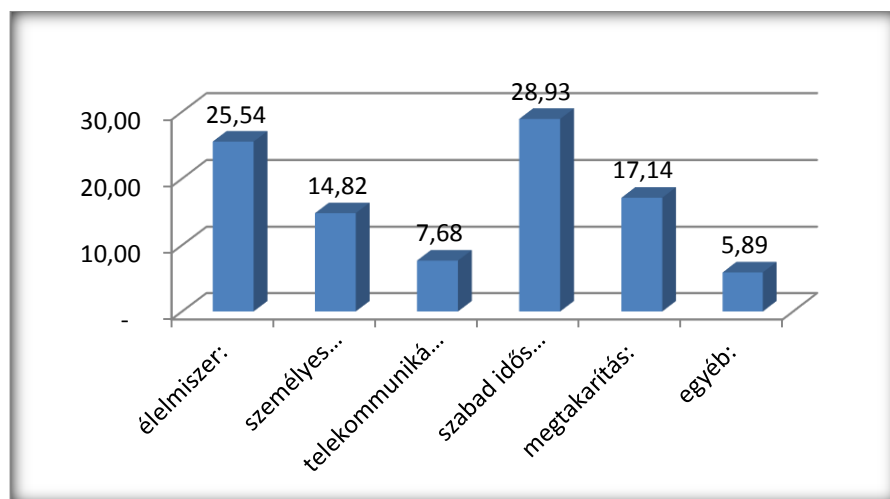
Fogyasztás:

Az első a fogyasztás mértéke, amelyet az alapvető élelmiszerekben határoztam meg. Ez azért fontos, mert ma már ezek jelentik a költségek egyik alappillérét. Az átlagosan elköltött összeg 18.823Ft és 19.023Ft között mozog 95%-os megbízhatósági szinten. Azonban ha a minimum és maximum értékeket tekintjük itt is találunk az egyenetlen eloszlásra jellemző adatokat. Előbbi értéke 2.000Ft, míg utóbbi 60.000Ft volt. Ennek oka, hogy többen, mivel családjukkal együtt élnek és külön nem vásárolnak.

Fontos megjegyezni, hogy a jövedelem és az élelmiszerfogyasztás közötti kapcsolat is mérésre került. Ez azt jelenti, hogy 28,28%-os szignifikancia szinten lehet elfogadni azt az állítást miszerint, van kapcsolat a két tényező között, ám a korrelációs együttható gyenge kapcsolatnak minősítette, pozitív mértékben.

Azonban az hogy havonta átlagosan egy 19.000Ft körüli értéket tudnak elkölteni élelmiszerre, azt jelenti, hogy a létminimum feletti normális szinten élnek.

A jövedelem további vizsgálatát jelenti, hogy megnézzük, hogyan történik a saját költségek megoszlása százalékos formában.

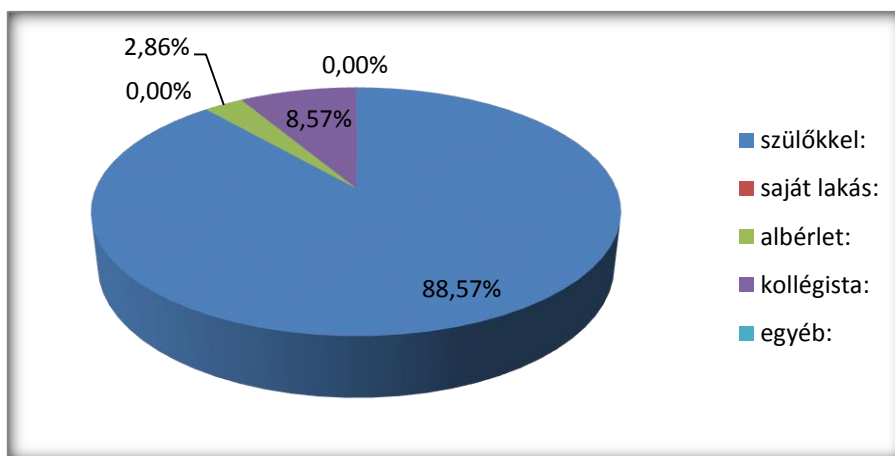
3. ábra A hallgatók saját költségezésének megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Ebből egyértelműen látszik, hogy legtöbb esetben jövedelmüket, szabadidős tevékenységeikre költik, amely az egyszerű kikapcsolódást jelentő mozi, disco, kocsmá hármason túl magába foglalja az utazást belföldre és külföldre egyaránt, valamint a sportolási szokásokat. Az egyes értékek maximumait szemlélve, láthatjuk, hogy legrosszabbul a telekommunikáció járt, 20 ponttal, míg kiemelkedő értékkel a megtakarítások jelentkeztek 100 ponttal. Ennek egyik jelentése, hogy többen valamilyen eseményre, nyaralásra, eszközre gyűjtenek.

Lakhatási körülmények:

Az életszínvonal elemzés egyik szerves része a lakhatási körülmények vizsgálata. A hallgatók esetében alapvetően kíváncsi voltam, hogy hol élnek, szüleikkel vagy önállóan, esetleg kollégiumban, illetve hogy mekkora a lakásuk mérete és milyen annak a típusa.

4. ábra A hallgatók lakhatási körülményei

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Mint ahogy a mellékelt ábra is mutatja, többségükben a szüleikkel élnek, vagyis a család részét képezik lakhatás szempontjából. Ez maga után vonja a rezsi költségek egy részét is, vagyis az általuk elhasznált víz, gáz, villany értékét.

A megkérdezettek közül csupán hárman válaszolták azt, hogy kollégiumban élnek. Az ő költségeik 21.800Ft-ban realizálódtak, ami azt jelenti, hogy az Uni - Hotelben kértek elhelyezést.

Visszatérve a lakások állapotára, megállapítható, hogy a megkérdezettek 63%-a családi házban él. Ez már előre vetít egy alapvető jövedelmi státuszt, hiszen elmondhatjuk, hogy az átlagos házméret $135,39\text{m}^2$ (az adatok a maximum és minimum, 400m^2 és 47m^2 közötti intervallumban helyezkednek el) míg a hozzá társuló szoba méret $14,34\text{m}^2$ volt. Ezzel szemben az alanyok 23%-a él panel típusú „lakógépben”, míg a maradék 14% téglalapítványú házat takar. Lakbért csupán 3 lakás esetében említettek, ahol is átlagosan 29.167Ft-ot fizettek.

Ha általánosságban vizsgálunk a családokat, főállásban dolgozó személyeket, azt mondhatnánk, hogy a jövedelem határozza meg a lakás típusát, méretét. Jelenleg azonban hallgatókról otthonélő diákokról van szó, akiknek a jövedelme nagymértékben, családi támogatásból származik így a család jövedelmét a lakásuk mérete vetíti előre. Ezt a feltételt követve, legalább 75,24%-os szignifikancia szintre lenne szükségünk, hogy el tudjuk fogadni. A korrelációs együttható is alacsony értéken jelzi, hogy a kettő között nincs kapcsolat. Ez alapján elmondható, hogy a jövedelem mértékét nem befolyásolja a lakás nagysága, míg azonban a lakás típusa igen, mindezt 7,3%-os szignifikancia szinten. Vagyis az, aki családi házban él jellemzően nagyobb jövedelemmel is bír, köszönhetően a szülők anyagi helyzetének.

Közlekedés:

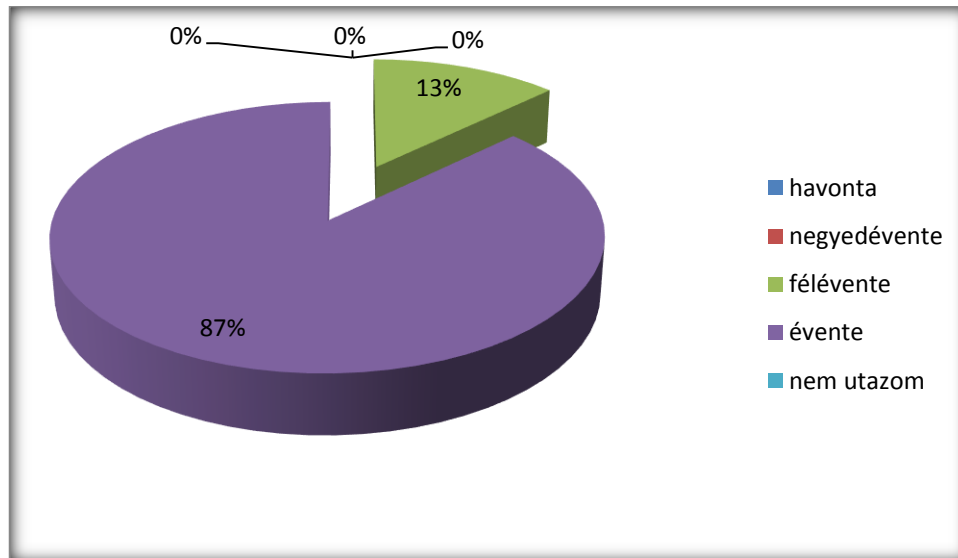
Következő tényező a közlekedés megoszlása és a jövedelem közötti kapcsolat. Az előzetes elemzésekből látszik, hogy a hallgatók 42,86%-a jellemzően helyközi buszt használ közlekedése során (vagyis azon hallgatók választják az egyetemet értelemszerűen, akik az adott város vonzás körzetében élnek), míg ezzel párhuzamosan 36,90%-uk városi buszon utazik. A kettő összekapcsolható, hiszen aki falun lakik, az miután beérkezik, az utóbbin fogja majd folytatni útját.

A megtett távolság mértéke átlagosnak mondható, 17,69km, amely egy 30-35 perces utat jelent. Azonban érdemes megfigyelni az adatok szóródását, amely 15,23km. Ez azt

jelenti, hogy a hallgatók átlagosan ennyivel kevesebbet vagy többet utaznak. Ez azért fontos, mert jövedelmükből így többet kell költeni, helyközi bérleteikre, illetve azon kevés ember, aki használ, autót többet kell, hogy költsön üzemanyagra.

Utazás és szórakozás:

A hallgatók kikapcsolódási tényezői közé tartoznak az utazási szokások. Ennek vizsgálata először is a külföldi nyaralások gyakoriságával történik.

5. ábra Külföldi utazások gyakorisága százalékos formában

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Ez azt jelenti, hogy 87%-uk csak évente egyszer tud elmenni, nyaralni, míg 13%-uk ezt féléves gyakorisággal teszi ezt külföldön. A válaszadók (33 fő) utazási gyakorisága és jövedelmének kapcsolata között, kapcsolat nem feltételezhető, vagy ha mégis az nagyon gyenge. 64,88%-os szignifikancia szinten tudnánk azt elfogadni.

Külföld esetén a gyakoriságok változnak, viszont a kapcsolat szorossága tovább romlik, s már csak 99,85%-os szignifikancia szintet kellene feltételeznünk.

Ez azt a tényt bizonyítja, hogy családi utazások révén, a hallgató szülei költik a jövedelmüket, a nyaralások során, így a diákok saját pénztárcájukat kímélik, vagy saját maguk utaznak el, de akkor olyan külön munkát vállalnak, amelynek időtényezője nem folyamatos, hanem egyszeri.

Az erre a célra elköltött összeg értéke, 46.964Ft és 47.383Ft közé tehető, meg kell jegyezni, hogy ez 95%-os megbízhatósági szint mellett t-próba alkalmazásával történt, lévén kis mintáról van szó.

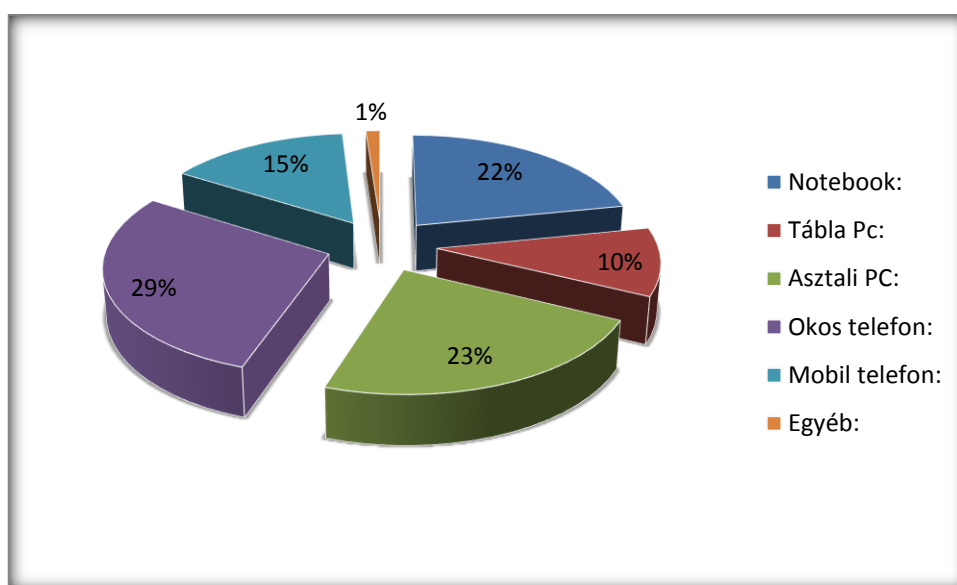
Továbbá fontos vizsgálni a sportolásra költött összegek mértékét mely átlagosan 10.200Ft-ot jelent havonta. Azonban a hallgatók egy része az egyetemi lehetőségek közül választ ahol ingyenesen juthat hozzá választott vagy kedvelt sportágához.

A szórakozási lehetőségeket tovább bontva láthatjuk, hogy szívesen töltik idejük egy részét kikapcsolódással. A megkérdezettek 1/3-a felelte azt, hogy hetente jár bulizni, míg 1/4-e kéthetente illetve havonta tud eljutni moziba illetve discoba, mivel ezek a legkedveltebb kikapcsolódási formák.

Telekommunikáció:

A mai életszínvonal meghatározó tényezője hogy egy háztartásban mekkora értékű és mennyiségű telekommunikációs eszköz található meg. A 21. század hajnalán már elterjedté váltak a különböző típusú és méretű telefonok tábla PC-k, illetve notebook-ok.

Ezek hatása a következő képen érvényesül.

6. ábra Telekommunikációs eszközök arányának megoszlása a hallgatók körében

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Ahogy az ábra is szemlélteti, a legelterjedtebb napjainkban, az okos telefonok 29%-al, őket követi az asztali PC-k illetve a notebook –ok fej-fej mellett, 23-22%-al. Átlagos értékük előbbieknél 71.000Ft, míg utóbbiaknak 90.000Ft és 110.000Ft. Azonban jellemző hogy egy háztartásban mind a három megtalálható, sőt nem is egy darab, vagyis okos telefonnal a kedvező tarifacsomagoknak köszönhetően illetve személyre szóló notebookkal szinte mindenki rendelkezik.

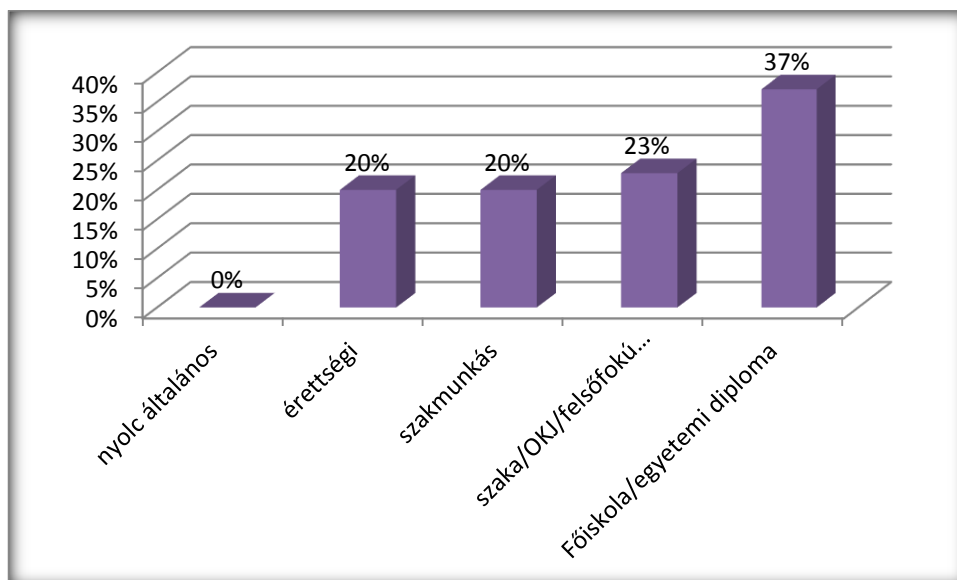
Vizsgálatként elemeztem, hogy található-e valamilyen kapcsolat az okos telefonok és a hallgatói jövedelmek között. Legalább 67,68%-os szignifikancia szintre lenne szükség a kapcsolat meglétéhez. Ez azt sejteti, hogy ezen eszközöket, a hallgatók számára a szülők biztosítják, saját jövedelmükből, illetve, ma már az ár-érték arány elég optimális ahhoz, hogy kedvező csomagban jussanak hozzá már egy közepesnek számító modellhez. Ugyanez elmondható a notebookokról is.

Család anyagi háttere:

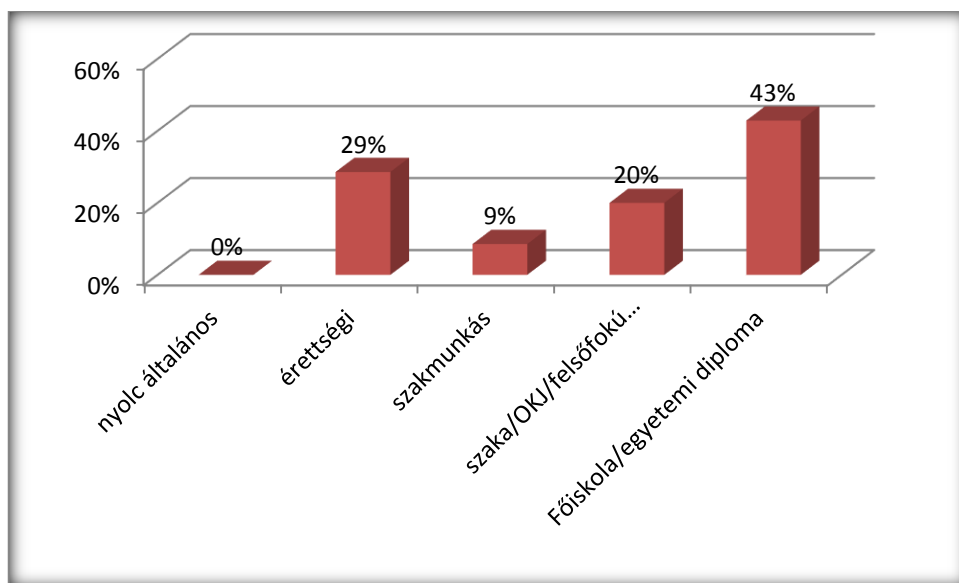
A továbbiakban a hallgatók családi hátterét, a szülők végzettségét, munkanélküliségi státuszát, egészségi és anyagi helyzete kerül elemzésre.

Általánosságban elmondható, hogy az átlag életkor, az apák esetében 47,91 év, míg az anyák esetében 45,20 év. Egy család nagysága 4 fő átlagosan, ami normálisnak mondható.

A szülők végzettségét tekintve, azt állapíthatjuk meg, hogy a legfiatalabb egyetemi generációt nevelő egyének az apák esetében 37%-ban míg az anyák esetében 43%-ban rendelkeznek diplomával. Ez igen kedvező, már ami a munkahelyi jövedelmeket illeti, hogyha azt feltételezzük, hogy magasabb végzettséghez nagyobb jövedelem társul.

7. ábra Az apák végzettségének megoszlása százalékos formában
Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

8. ábra Az anyák végzettségének megoszlása százalékos formában

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A szülők végzettségét azonban egy fontos tényező mégis befolyásolhatja, ez pedig a munkanélküliség.

Alapvetően a végzettség előrevetíti a foglalkozás típusát, de hogy biztosabb információhoz jussunk szükségszerű volt, az egyes tevékenységek lekérdezése. Összességében elmondható, hogy a vizsgált alanyok édesapáinak és édesanyáinak esetében 17,33%-os, és 3,4%-os szignifikancia szinten történne a tény elfogadása, hogy a foglalkoztatás típusa és a munkanélküliség között kapcsolat van. A függetlenség vizsgálati eredményét alátámasztja, hogy a munkanélküliek aránya 31%-ban érinti az apákat és 26%-ban az anyákat. Borsod – Abaúj – Zemplén megyében manapság egy ilyen adat nem meglepő, ha azonban a családok jövedelmi helyzetét tekintjük, akkor súlyosnak mondható, mivel a megélhetés optimális biztosítása két fizetésből történik. Ebből adódóan a munkanélküliség veszélyeztetettségével csökkenhet mind az életszínvonal mind a megélhetés, megfelelő biztosítása. Egyedüli időleges megoldást jelenthet, hogy a megkérdezettek, édesapáinak 100%-a, míg édesanyáinak 75%-a kapott segélyezési támogatást, az átlagosan 6,15 és 5,25 munkanélküliként töltött hónap alatt.

A támogatások mértéke, átlagosan 33.186Ft volt havi lebontásban, melynek származási helye, 58%-ban a családi pótlék, 16%-ban gyermekvédelmi támogatás és 11%-ban árvasági támogatás volt.

A család állapot jellemzéséhez tartozik továbbá, hogy milyen anyagi javakkal rendelkeznek. Ez leginkább a személygépjármű évjáratának megadásával adható meg.

Átlagosan az évjárat 2003-ban vásárolt autókat jelent, míg a legidősebb és legfiatalabb közötti különbség 53 évet is felölel. Vagyis sok esetben az autók élettartamának eloszlása nem egyenletes, vagyis nagyon ritkán cserélik őket.

Szubjektív megítélés:

A szubjektív megítélés a jövedelemelemzés, egy sarkalatos pontja, hogy az adott illető milyennek érzi saját helyzetét, anyagi szempontból. Jól él-e?

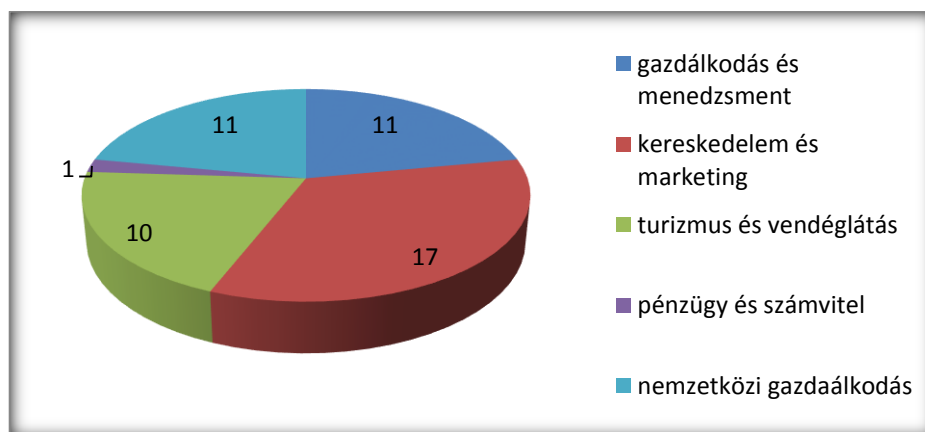
Az esetek 57%-ában a középosztály középső rétegébe sorolták magukat, ami az eddigi elemzések alapján igaznak mondható. Ez további varianciaanalízis segítségével még meghatározható. Jövedelmi szempontból 17,19%-os szignifikancia szinten tudnánk elfogadni a tényt, hogy a saját megítélés és a jövedelem párhuzamosan helyezkedik el egymáshoz viszonyítva. Ezzel ellentétben a fogyasztást már jóval magasabb 81,96%-nál lehetne elfogadni. Ennek oka, mint már említettem, hogy a költsékezés nem feltétlenül a rendelkezésre álló pénztömegtől függ, mivel az élelmiszervásárlás családi szinten kerül meghatározásra.

Végül pedig a lakás mérete, 39,19%-os szignifikancia szinten jelentene kapcsolatot a megítéléssel, ami azt jelenti, hogy közepes, gyenge kapcsolat.

Az hogy ki hova sorolja magát, nem csak az anyagi jóléttől függ, hanem a saját életszínvonalán érzékelt boldogság mértékétől.

5.2 Másodéves Bsc hallgatók

A másodévesekkel kapcsolatban nem volt semmilyen adatgyűjtésbeli probléma, így az előreirányzott 50 fő kelőképpen megfelelően töltötte ki a kérdőíveket.

9. ábra Másodéves Bsc. hallgatók szakok szerinti százalékos megoszlása

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A fenti táblázatból kiolvasható, hogy itt a szakok szerinti megoszlás aránylag egyenletes, így a mintában is egyenlően vannak jelen.

A képzés továbbra is önköltséges formában történik, vagyis a hallgatók maguk vagy családjuk fizetik a taníttatást. Hasonlóan az első évesekhez, a jövedelmi helyzet szintén fontos tényezőt jelent majd.

Mivel egy évvel idősebbek elsőéves társaiknál így az átlag életkor már 20év, hasonlóan ők is valamilyen öt éves képzésben vettek részt egyetemi tanulmányaikat megelőzően, mivel közel 20%-uk rendelkezik előzetes képesítéssel.

Jövedelmi helyzet:

Jövedelmi helyzetüket vizsgálva megállapítható, hogy átlagosan 33.486Ft-al rendelkeznek. Intervallumbecslést végrehajtva pedig láthatjuk, hogy a terjedelem igen minimális, alig pár száz forintos.

A maximális és minimális jövedelmek között itt is találunk kilógó adatokat.. Előbbi 100.000Ft, míg utóbbi 2.500Ft. Oka hogy némely esetben ez a hallgatók zsebpénzét jelenti, s még erősen kapcsolódik a családihoz.

Másodéves hallgatók jövedelemforrásai

3. táblázat

Származás:	<i>saját kereset:</i>	12%
	<i>ösztöndíj:</i>	1%
	<i>családi támogatás:</i>	78%
	<i>egyéb:</i>	5%
	<i>Összesen:</i>	100%

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Ez a táblázat a hallgatók jövedelmének származását foglalja magába. Itt is kitűnik a családi támogatások, nagy részhányada. 78%-ban így, még inkább, mint az elsőévesek esetében, szüleik, nagyszüleik támogatására hagyatkoznak. Nagyon sok esetben azért mert, inkább tanuljanak és végezzenek időben a képzésükkel, mint hogy esetleges csúszás következtében többet kelljen fizetni. Ezért csupán 12%-uk végez valamilyen munkát,

amely már azt jelzi, hogy vannak olyan családok jellemzően, akik vagy rászorulnak a hallgató általi saját keresetre, vagy olyan az időbeosztásuk hogy ezt el tudják vállalni.

Azonban nem csak a százalékos arányok, hanem az elvégzett korrelációs és regressziós számítások is a családi támogatások erősségét mutatják. A korrelációs együttható értéke 0,837, míg a determinációs együttható 70%-os értéke, azt jelenti, hogy erős pozitív kapcsolat lévén, a magyarázó változó nagymértékben befolyásolja az eredményváltozó szóródását. Varianciaanalízis pedig szignifikáns kapcsolatként jellemezte, 5%-os szignifikancia szint mellett.

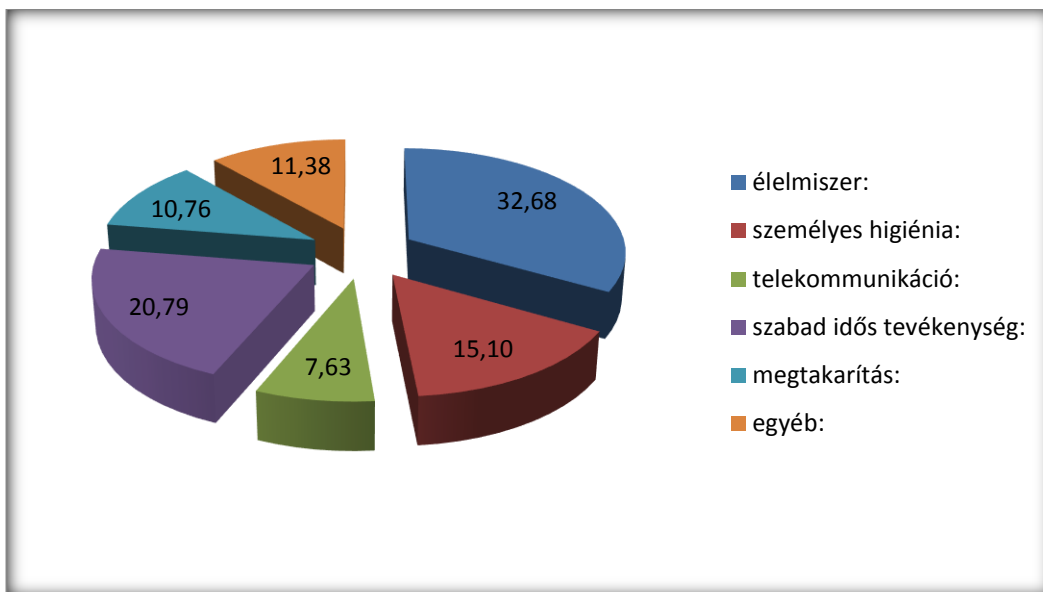
Tanulmányaik finanszírozásához, csak 18%-uk vett fel diákhitelt. Maximum értéke 300.000Ft, míg minimum értéke 150.000FT, és hasonlóképpen az elsőévesekhez itt is a tandíj képezte a felhasználás célját.

További támogatást jelenthet az ösztöndíjjak alakulása. Ugyan tanulmányi és szociális ösztöndíjban nem részesülhetnek, így az igénylők itt is a Bursa Hungarica által nyújtott támogatásért nyújthatnak be pályázatot, ám mindössze 1%-uk élt ezzel a lehetőséggel. Ebből is látszik, hogy még inkább a családok anyagi helyzetétől függnék. Az ösztöndíjjak, átlagosan 10.479Ft volt, maximálisan pedig 30.000Ft-ot, míg minimálisan 2.000Ft-ot kaphattak a hallgatók. Értelemszerűen ebben benne foglaltatik az esetleges rendkívüli támogatások egyszeri értéke.

Fogyasztás:

A fogyasztás, vagyis az alapvető élelmiszerekre költött pénzösszegek mértéke, szignifikáns kapcsolatban áll a jövedelem mértékével, illetve 0,633-as korrelációs együttható érték, egy közepesen erős kapcsolatot mutat. Jelentése hogy saját pénzük egy bizonyos hányadát, alapvető vásárlási javak megvételére fordítják. Összege, 21.000Ft körüli értéket mutat átlagosan. Az intervallumbecslés a kis minta miatt itt is túlságosan kis terjedelmet képez.

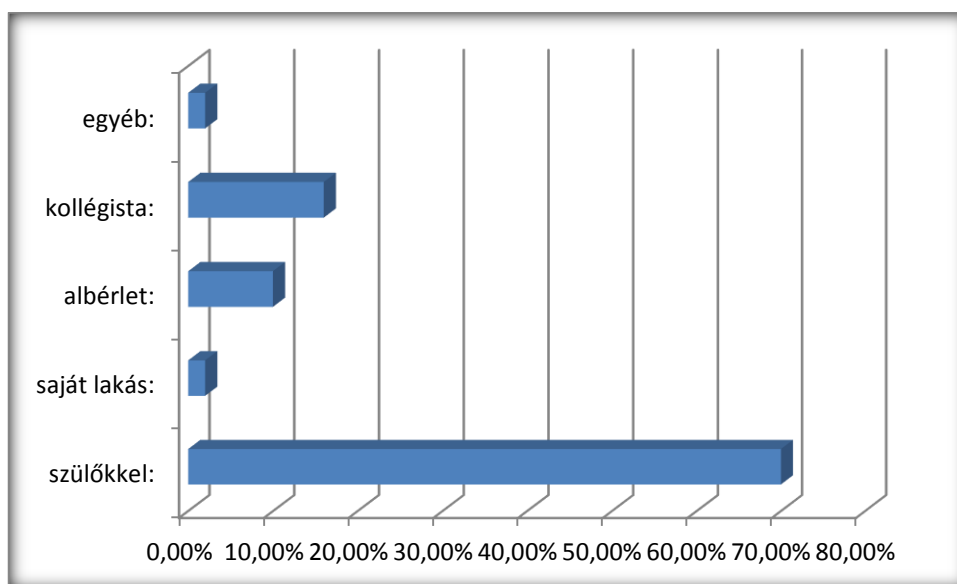
A fogyasztás megoszlását szemlélteti az alábbi diagram.

10. ábra Másodéves Bsc. hallgatók fogyasztási megoszlása százalékosan
 Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Az élelmiszerekre való költsékezés, illetve, a szabadidős tevékenységek jelen esetben is meghatározó szerepet töltenek be. Azonban a legalacsonyabb értéket itt telekommunikáció kapta, míg a legmagasabb értéket az egyéb kategória jelenti. Az élelmiszerre fordított pontok nagysága eléri a 90-es értéket, így jelezve hogy alapvetően az élelmiszer vásárlása, képezi a fogyasztás fő szegmensét.

Lakáshelyzet:

11. ábra Másodéves Bsc. hallgatók lakhatási körülményei
 Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

További fontos szempont a lakhatási lehetőségek vizsgálata. Az alábbi diagramból kitűnik, hogy a másodévesek is jellemzően otthon, szüleikkel, nagyszüleikkel, élnek.

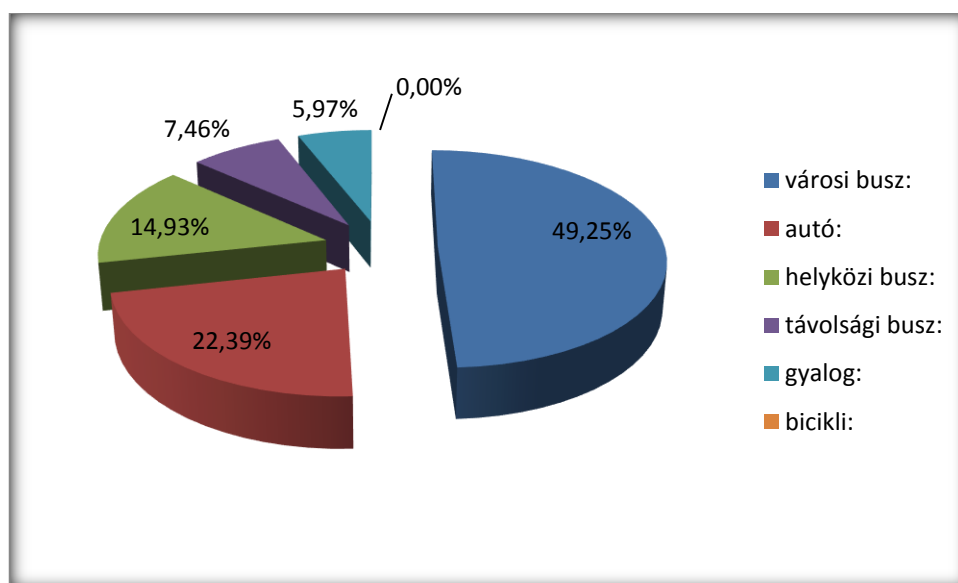
Lakásuk mérete $115,36\text{m}^2$, míg a szoba nagyság $18,61\text{m}^2$ volt átlagosan. Az egyes lakások között itt is volt kiugró érték, maximuma 550m^2 , míg minimuma 25m^2 . A kvartiliseket vizsgálva azonban három fő érték körül csoportosulnak az adatok, így $Q1=60\text{m}^2$, $Q2=95\text{m}^2$, míg a $Q3=150\text{m}^2$. Életszínvonal szempontjából a felsőkvartilis értéke jelenti az átlag felettit, mag az alsó és középső közötti tartomány az általános szintet.

A varianciaanalízis kimutatta, hogy a jövedelem mértéke illetve a lakás nagysága között van kapcsolat, viszonylag alacsony szignifikancia szinten, 16,38% esetén.

A lakások típusát szemlélve, itt is szembetűnő, hogy 65%-a „a hallgatóknak családi házában él, s ezzel magyarázható miért olyan magas az átlagos lakásméret.

Alternatív lehetőségként az emberek választhatnak kollégiumi férőhelyet is maguknak ám mindössze 18%-uk élt ezzel a lehetőséggel, többek között mivel a díja önköltséges hallgatók lévén, igen magas. Átlagosan 15.000 Ft-ot fizetnek érte, míg maximális értéke 21.000Ft-ot is elérte. Ez azt jelenti, hogy, nem csak a kollégiumokat, hanem az Uni – Hotel kínálta lehetőséggel is éltek azon kevesek.

Közlekedés:

12. ábra A másodéves Bsc. hallgatók közlekedési szokásai százalékos formában

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Mivel a hallgatók közül sokan otthon élnek és kevesen választanak kollégiumot, láthatjuk, hogy legtöbben, városi buszjáratokkal, és autóval közlekednek. Míg második helyen szerepel, a helyközi buszok használtsága.

Varianciaanalízis elvégzése után látható, hogy az alapvető jövedelmi helyzet és a közlekedés típusa között nincs erős kapcsolat, mindössze 52,69%-os szignifikancia szinten tudnánk elfogadni az állítást.

Sok esetben a szülők fuvarozzák gyermekeiket, vagy lévén már 20 évesek, az autót használatra elkérhetik. A megtett távolság értéke átlagosan 26,86km volt, míg szórása elég magas, 51,53km. Oka hogy többen a környező településekről illetve, a megyeszékhely külső területeiről járnak be.

Utazási és szórakozási szokások:

Az utazási szokások, illetve nyaralási lehetőségek, a jövedelmi életszínvonal béli helyzetet közvetlenül képesek megmutatni, hiszen aki megteheti, hogy többet utazik külföldre, vagy belföldre az már egy magasabb szinten helyezkedik el.

A másodéves hallgatók, 48%-a évente jut el külföldre nyaralni, míg 43%-a nem utazik. Belföldön már a 6%-uk havonta utazik, míg nagyobb hányaduk 43%, évente legalább egyszer megy el pihenni.

A jövedelmük illetve a belföldi és külföldi utazások között, 43-44%-os szignifikancia szinten található kapcsolat, illetve a korrelációs együttható értéke (0,055), nem jelez kapcsolatot az utazásra fordított összeg és az utazások gyakorisága között. A nyaralások jelen esetben is családosan történnek, amit a szülők fizetnek egy-két kivételtől eltekintve, vagyis a hangsúly a családi anyagi helyzetére koncentrálódik.

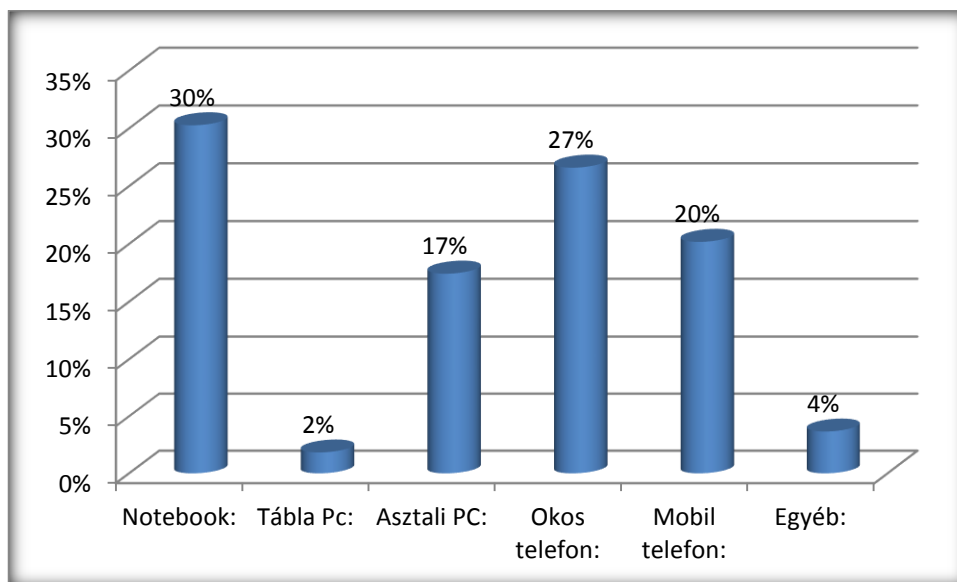
Az elköltött összeg, átlagosan, 100.000Ft körüli értékre tehető, egyszeri alkalom esetén.

A szórakozási lehetőségek között kutatva, azt találjuk hogy 18 illetve 30%-a a hallgatóknak egy héten többször illetve hetente egy alkalommal jár valahova kikapcsolódni. Azonban a jövedelem mértéke nem mutat szignifikáns kapcsolatot, a szórakozási gyakoriságokkal. Így feltételezhetjük, hogy ez egy olyan prioritást élvez a hallgatók tevékenységei között amelyre, jövedelemtől függetlenül áldoznak.

A kikapcsolódási lehetőségek közé sorolható a sportolási szokások, melyekre átlagosan 5-6.000Ft-ot költenek. Sokan élnek az egyetemi lehetőségekkel és ingyen vagy minimális költségek mellett végeznek valamilyen testnevelési tevékenységet.

Telekommunikáció:

Napjaink egyik legmeghatározóbb pontja, ha anyagi szintet mérünk, hogy egy lakásban háztartásban mennyi elektronikus eszköz található és azoknak mekkora az értéke.

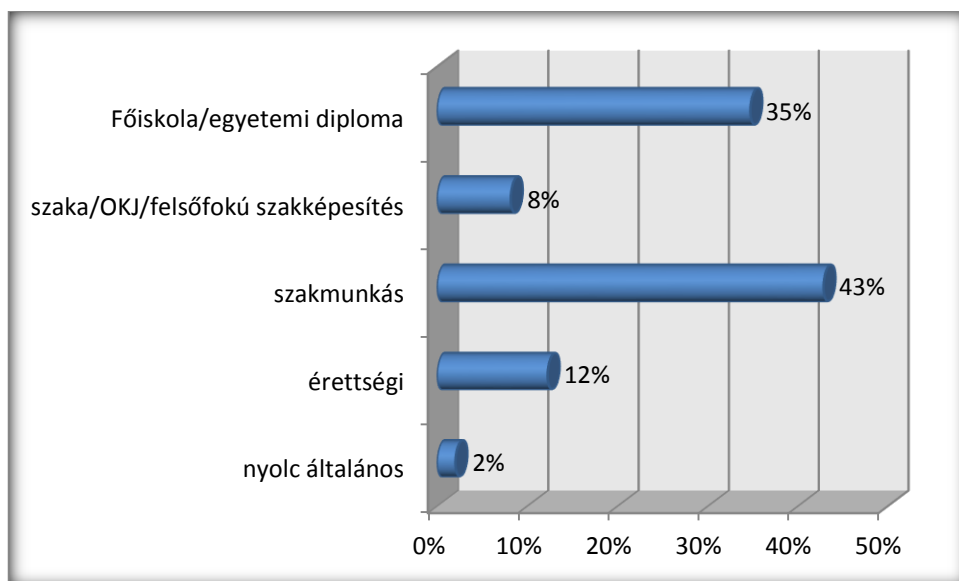
13. ábra A másodéves hallgatók telekommunikációs eszközeinek százalékos megoszlása

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Az alábbi ábra szemlélteti, hogy a másodéves diákok 30%-ának körében jellemzően a notebook-ok illetve okos telefonok a legjellemzőbbek. Értékük, átlagosan 117.000Ft, míg utóbbinak 47-48.000Ft közé tehető. Ezek az összegek átlagos készülékeket feltételeznek. Jövedelmükkel nincs vagy csak nagyon magas szignifikancia szinten (85,6%) tudnánk elfogadni a kapcsolat létezését. Így az többségében vagy szülői támogatással vásárolják, vagy áruhitel segítségével, ami szintén a család anyagi helyzetén alapszik.

Család anyagi háttere:

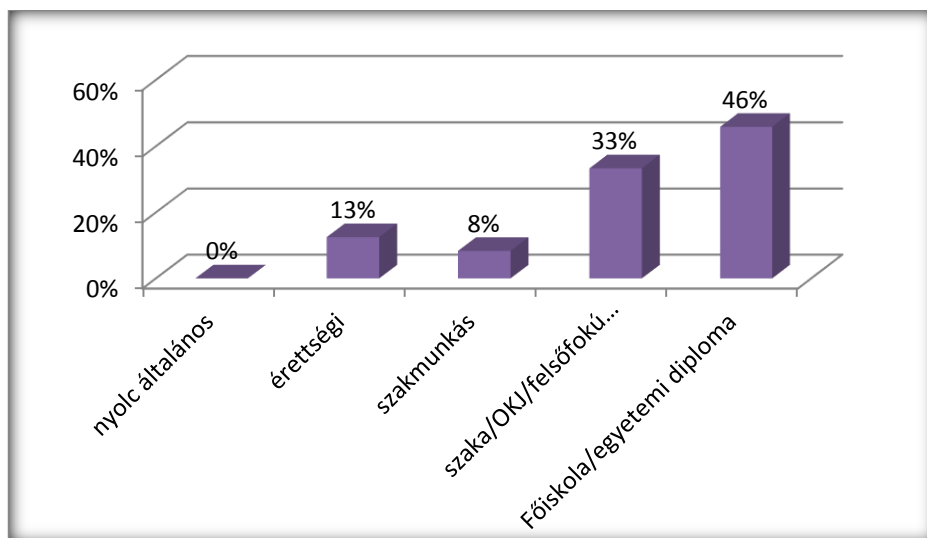
A szülőket vizsgálva, látható hogy a szülők életkora átlagosnak számít. Apák esetében 50-hez közelít, míg anyák tekintetében 46 évre tehető.

14. ábra Másodéves hallgatók édesapáinak végzettségének százalékos megoszlás

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Végzettségeik, többségében, 43%-ban szakmunkás az apák esetében, 35%-uk pedig diplomás ember. Az anyák helyzete, azt mutatja, hogy 33%-uk valamilyen felsőfokú képesítéssel rendelkezik, míg 46%-uknak van diplomája.

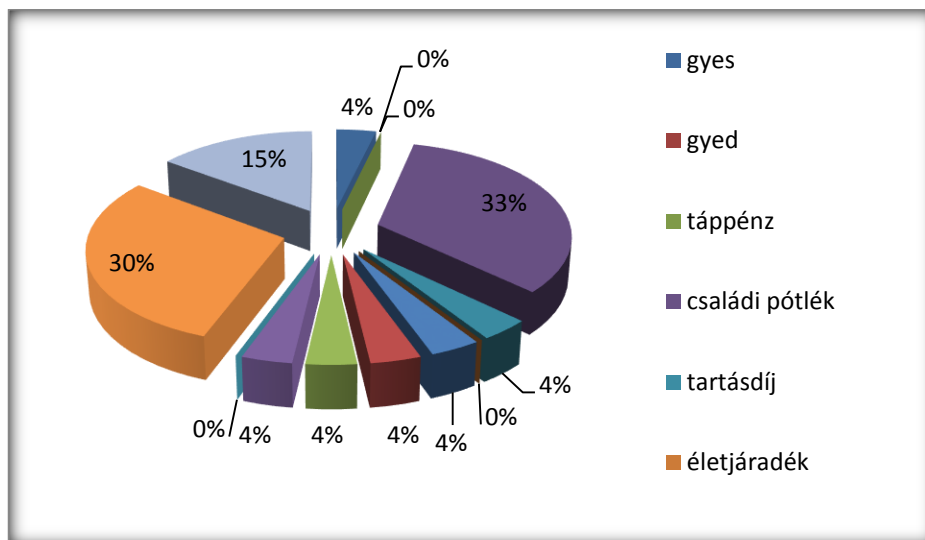

15. ábra Másodéves hallgatók édesanyáinak végzettségének százalékos megoszlása

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Munkanélküliségi helyzetüket illetve veszélyeztetettségüket tekintve, megállapítható hogy a férfiakat különösebben nem érinti. Az apák esetében mindössze 81,63%-os szignifikancia szinten tudnánk elfogadni a tényt, hogy a foglalkozás típusa (szellemi vagy fizikai), befolyásolja az állástalanságot. Ez az érték azonban a nők esetében alacsonyabb, 38,72%. Értelemszerűen az anyák elbocsátási aránya így nagyobb, viszont 12 munkanélküli nő közül 11 kapott segílyt.

Jövedelmi helyzetüket tovább tekintve látható, hogy az elnyert támogatások összege, átlagosan 56.500Ft volt melynek származási helye a következő képen oszlik meg.

16. ábra Családi támogatásának megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Legnagyobb arányt így is az életjáradékok, illetve a családi pótlék adják. Tekintve hogy az átlagos család létszám 4fő, ez teljesen normális.

A családi egységet szemlélve látható, hogy a vizsgált alanyok között 32%-ban elválltak a szülők. Ez azon túl, hogy tartásdíj formájában érkező jövedelem bevételt jelent, amelynek azonban nem feltétlenül érezhető a hatása. 70,66%-os szignifikancia szinten tudnánk elfogadni az állítást miszerint, van kapcsolat az elválltság és a hallgatói jövedelem között.

A családi jövedelmi tényezők utolsó mérőegysége, a személygépkocsik évjárata. Átlagosan 2003-as autókról van szó, 4,57évnnyi szóródással. Ezt a kvartilisek is jól jelzik. Sorban haladva alulról fölfelé, 2000, 2004,5, 2007 és 2013-as évjáratúak, vagyis $\frac{3}{4}$ -részük a válság előtt vásárolta autóját. míg csak $\frac{1}{4}$ részük rendelkezett megfelelő anyagi háttérrel, hogy napjainkban vegyen gépkocsit.

Szubjektív megítélés:

A saját megítélést látva, a hallgatók nagymértékben helyesen állapították meg helyzetüket. 51%-uk a középosztály középső részben helyezkedett el. Jövedelmüket és fogyasztási mértéküket tekintve, 32-33%-os szignifikancia szinten tudjuk megállapítani, hogy, van kapcsolat, míg a lakás méret szempontjából ez az érték 58,12%. Ha utóbbi nem is, de az előbbieket megfelelnek a középosztály béli feltételeknek.

5.3 Harmadéves Bsc. hallgatók

A harmadéves hallgatók már a végzés felé közeledve, egy lépéssel tovább állnak a másodévesekhez képest.

Általánosságban elmondható, hogy a vizsgálat alanyok szintén megfelelően töltötték ki a kérdőívet így az előre irányzott 50 fő, mely jelen esetben a mintát jelenti, rendelkezésre áll.

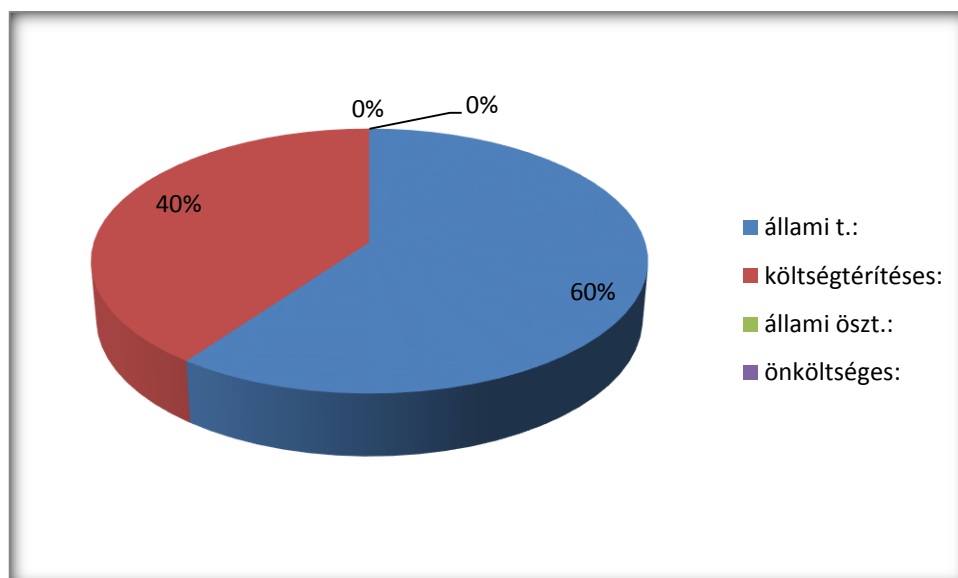
Az átlagos életkor, 21 év volt, míg a nemek szerinti megoszlás szerint a kitöltők 36%-a férfi, 64%-a pedig nő.

Harmadéves Bsc. hallgatók képzés és nem szerinti megoszlása

4. táblázat

Képzés:	Fő	%
<i>gazdálkodás és menedzsment</i>	11	22%
<i>kereskedelem és marketing</i>	4	8%
<i>turizmus és vendéglátás</i>	14	28%
<i>pénzügy és számvitel</i>	16	32%
<i>nemzetközi gazdálkodás</i>	5	10%
Összesen:	50	100%

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

17. ábra Harmadéves hallgatók képzés szerinti megoszlása

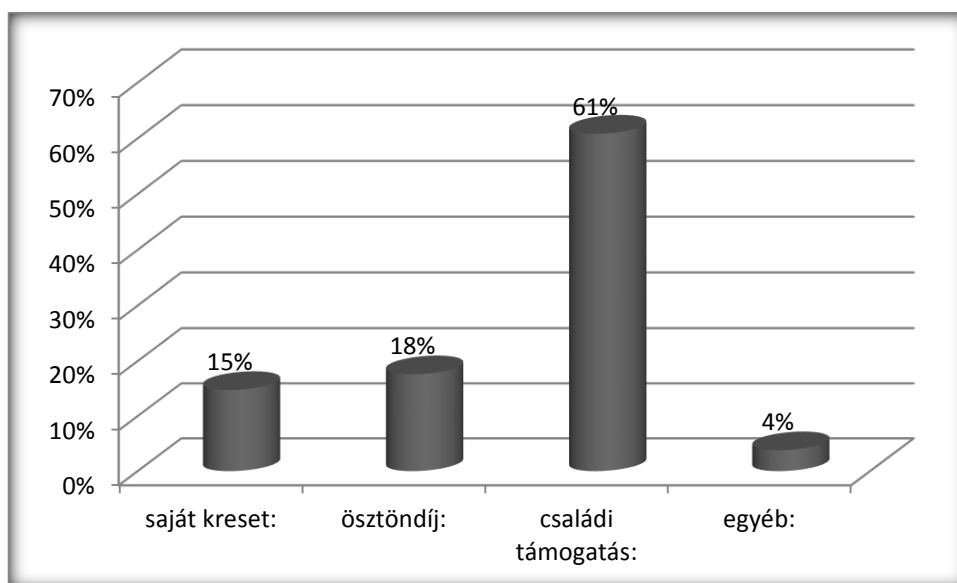
Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A fentebbi diagram jól szemlélteti, hogy a Bsc. képzésben végzők, még a régi rendszerben, többségük (60%) az állami támogatás előnyeit élvezzi, míg 40%-uk fizet tandíjat, melynek mértéke még 120.000Ft szemben az első és másodévesek 155.000Ft-os kötelezettségével.

A vizsgálahallgatók, 14%-a már szerzett középiskolai tanulmányait követően valamilyen előzetes képesítést.

Jövedelmi helyzet:

Jövedelmi szintjüket tekintve, átlagosan 36.500Ft-a rendelkeznek, azonban itt is találhatóak kiugró adatok. Minimum értéken 7.000Ft, míg maximálisan valaki 130.000Ft-al rendelkezik. Megoszlását tekintve, 61%-a még mindig családi támogatás, 15%-a azonban saját kereset. A harmadévesek lehetőségei között szerepel, hogy még élhessenek az ösztöndíjjak igénylésével, így ez 18%-ot jelent a bevételeik között.

18. ábra Harmadéves hallgatók jövedelmének megoszlása

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Ösztöndíjaik mértéke 11.000Ft-ot jelent átlagosan havonta, amelyből, 28%-ot jelentenek a Bursa Hugarica 47%-ot pedig a tanulmányi támogatások. Maximális értéke, 29.800Ft volt, azonban ez az egyszeri rendkívüli támogatást jelenti, míg minimuma 1.500Ft volt.

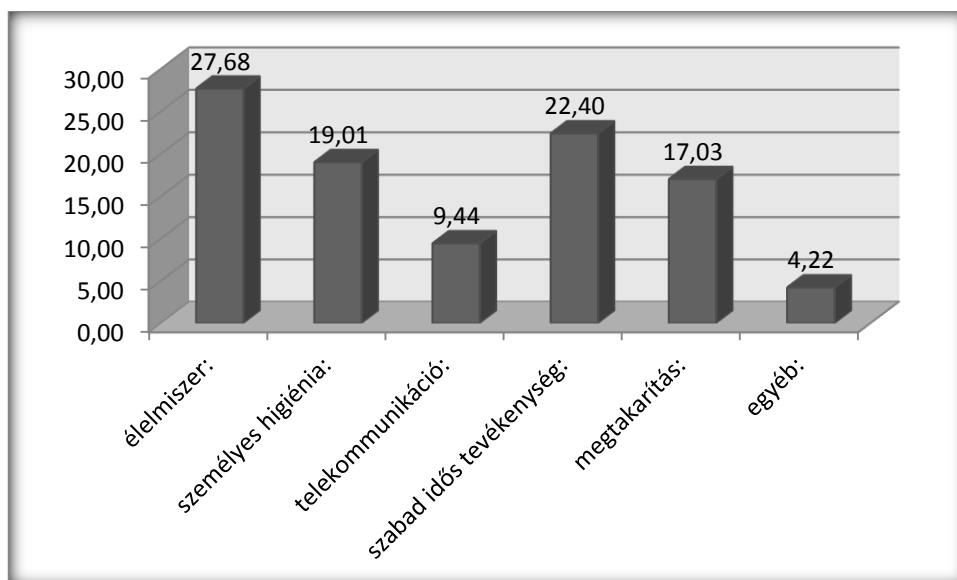
Diákhitelt mindössze 7 fő igényelt az 50-ből, amelyet tandíjuk finanszírozására és hitelkiváltásra fordítottak. Maximum értéke, 500.000Ft, míg minimum értéke 120.000Ft volt. Ez is jól szimbolizálja a kérelmezés okait.

A jövedelem és a családi támogatások között most is szignifikáns kapcsolatot találhatunk. A korrelációs együttható értéke, 0,7, ami azt jelzi, hogy erős pozitív irányú a kapcsolat, viszont a determinációs együttható szerint csak 50%-ban magyarázza a családi támogatás a jövedelem szóródását. Ennek oka, hogy a családi támogatások mértéke csökkent. A hallgatók $\frac{1}{4}$ része már dolgozik, illetve igénybe veheti az ösztöndíjrendszer teljes szolgáltatását.

Fogyasztás:

Az alapvető élelmiszerek terén a fogyasztás mértéke a következőképpen alakult. Jövedelmükből 11.100FT-ot fordítanak átlagosan havonta rá. Mindezt a varianciaanalízis is alátámasztja, amely szignifikáns kapcsolatot feltételez, míg az r értéke 0,5 közepes erősségű pozitív kapcsolatként jellemzi, addig a korrelációs együttható alapján a jövedelem a fogyasztás mértékének szóródását csak 27%-ban magyarázza.

A fogyasztás során, a legnagyobb mértékben élelmiszerekre, és szabadidős tevékenységeikre költenek a hallgatók jellemzően, valamint a saját megtakarítás esetleg nyaralásra, vagy nagyobb tételű eszközökre is kiemelkedő értékűként jelenik meg. Ezen felül a személyes higiénia 19%-al azt mutatja, hogy a jellemzően női alanyok a különböző szépségápolószerekre illetve, higiénikus eszközökre jövedelmük egy részéből mennyit áldoznak.

19. ábra Harmadéves Bsc. hallgatók fogyasztási szokásainak megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A fogyasztási adatok jelzése szerint maximálisan az élelmiszerekre, 70ponttal, míg legkisebb aránnyal telekommunikációs eszközökre költenek, 38 ponttal.

Fontos prioritást élveznek a hallgatók megtakarításai ugyanis volt olyan, aki fő szempontként 100ponttal csak erre koncentrált. Értelem szerűen olyan illető, aki feltételezhetően otthon él, szülei gondoskodásával.

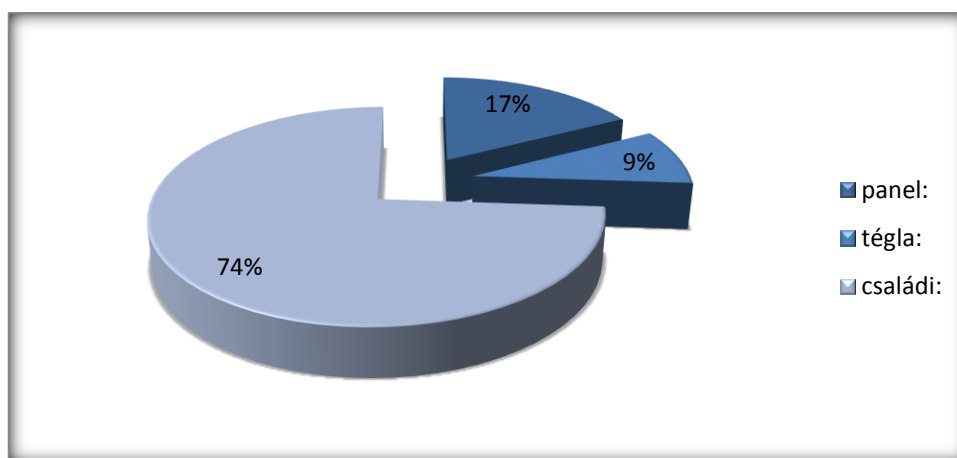
Lakáshelyzet:

A lakhatási körülmények esetében, elmondhatjuk hogy a hallgatók, 74%-a a családjával él, míg 20%-a kollégista, és csupán 4% az aki albérletbe költözött.

A jövedelem és a lakás mérete között, ezúttal 28%-os szignifikancia szinten tudunk kapcsolatot létesíteni, ám mind a korrelációs együttható, mind a determinációs együttható alacsony értéke, gyenge kapcsolatot, szinte függetlenséget jelent. Így a hallgatói jövedelmek függetlenek, a család birtokában lévő ház méretéről.

A lakás mérete átlagosan 10,4,8m² volt, míg a saját szoba mérete 18m²-re tehető. Átlagosan 4 szoba található, amelyen 4 fő osztozik meg. A lakások maximális mérete 216m², míg minimálisan 37m² volt, szórásuk pedig 44,86m²-es eltérést jelentett átlagosan.

Lakbért négy esetben fizettek, díja 24.000Ft volt átlagosan. A lakások típusa zömmel családi ház, 74%-ban, míg 17%-uk panel és 9%-a téglapépítésű. A lakások típusa és a jövedelem között 22,38%-os szignifikancia szinten tudnánk kapcsolatot feltételezni, ami a vizsgálat adatok tekintetében azt jelenti, hogy jelentősen nagyobb jövedelemmel rendelkezik az a ki családi házban él. Ez összefügg a szülőkkel illetve az anyagi helyzetükkel is.

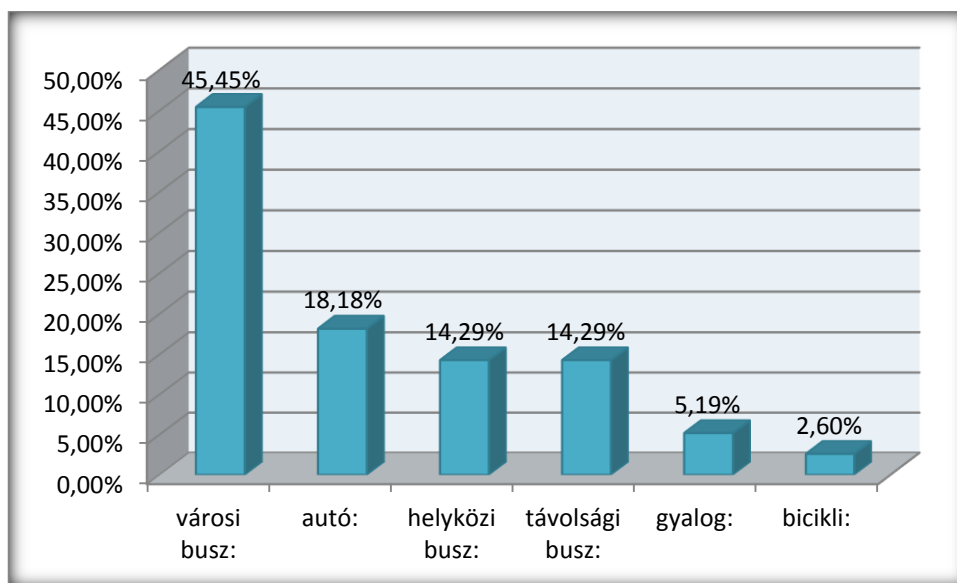
20. ábra Harmadéves hallgatók lakhatási körülményeinek típusa

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Kollégiumot a 11 igénylő átlagosan, 10.500Ft-ért bérelhet havonta, mely azt jelzi, hogy többségük a 9.000Ft-os általános kollégiumi díjat fizeti, a többiek pedig költséges hallgatók vagy az Uni – Hotelt választották.

Közlekedés:

Közlekedés tekintetében, a hallgatók 45,5%-a városi buszjáratot használ, s emellett a többi közlekedésmód arányosan oszlik meg.

21. ábra A hallgatók közlekedési szokásainak megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Mivel a diákok egy jelentős része a környező településekről érkezik, így 14-14%-ban használnak helyközi és távolsági buszt. Utóbbi inkább a kollégista hallgatókra jellemzőbb. A megtett átlagos távolság, 30km, mely értékektől való átlagos eltérése 35km. Ez azt jelenti, hogy vannak nagyon magas és alacsony értékek az itt szereplő mintában.

Buszokon túl 18%-ban használnak autót, amely a saját célra történő használatát jelenti a családi autók számára.

A harmadévesek esetében a közlekedés már arányosan kapcsolódik a jövedelemhez, mindezt 15,4%-os szignifikancia szinten tudjuk elfogadni, ami egyrészt azzal egyenértékű, hogy a hallgatók a bérletüket vagy egyéb utazási költségeiket saját keresetükből (amely itt már 18%-a a jövedelmüknek) vásárolják, hiszen a családi támogatások mértéke 61%-ot tesz csupán ki.

Utazási és szórakozási szokások a harmadévesek körében

5. táblázat

Utazási szokások:				
	külföld	belföld	külföld %	belföld %
<i>havonta</i>	0	0	0%	0%
<i>negyedévente</i>	1	3	2%	6%
<i>félévente</i>	1	4	2%	8%
<i>évente</i>	23	36	48%	72%
<i>nem utazom</i>	23	7	48%	14%
Összesen:	48	50	100%	100%

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Az alábbi táblázat a külföldi és belföldi utazások gyakoriságát szemlélteti. Alapvetően az előbbi kevesebben választják, és ritkábban is utaznak, hiszen 48%-uk évente, vagy pedig egyáltalán nem. Belföldön már 72%-a az embereknek évente egyszer elmegy pihenni, azonban így is 14%-uk nem utazik.

Ez előre vetíti, hogy egy olyan szinten élnek ahol szükséges a nyári munka végzése, esetlegesen a szülők támogatása, saját költségeik fedezete. Főként hogy a belföldi utazások és a jövedelem között, szignifikáns kapcsolatot mutat a varianciaanalízis, vagyis a hazai területeken utazók saját keresetüket, kapott jövedelmüket költik elsősorban.

Az így elköltött összeg mértéke átlagosan 60.000Ft volt egyszeri alkalom esetén.

A szórakozási adatokat böngészve láthatjuk, hogy a tanulók 31%-a hetente egyszer eljár valahova kikapcsolódni, míg 27%-uk havonta legalább egyszer. Az esetek többségben, a mozi illetve disco dominál, de összességében egyenletes eloszlást mutat a hallgatók szórakozás típusok megoszlása.

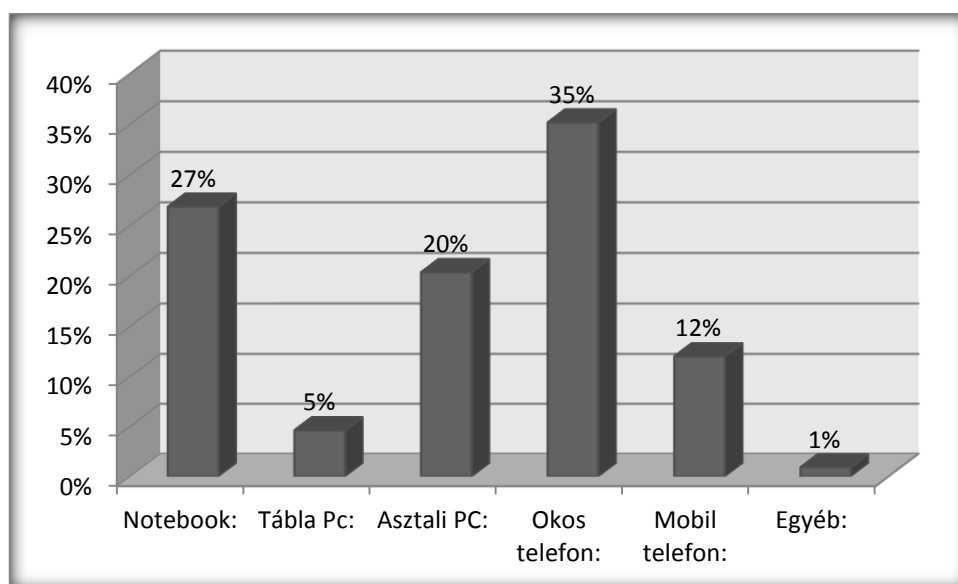
Hasonlóan a belföldi utazásokhoz, a hallgatók jövedelem és a szórakozások gyakorisága között szignifikáns kapcsolat van, ami azt jelenti, hogy ez esetben is saját jövedelmükből költenek a kikapcsolódási formáikra.

Végül a sportolási szokásokról tekintve, becsült értéke az elköltött összegnek 6-7.000Ft havi szinten, ami azt jelenti, hogy közülük is hasonlóan az előttek lévőkhez, sokan az egyetemi lehetőségeket veszik igénybe.

Telekommunikáció:

Hasonlóan az előző évfolyamok esetében is a jellemző eszközök nem változtak, egyedül értékeik mutatnak eltérést.

Notebook-ok esetében átlagosan 133.654Ft-ról beszélhetünk, míg az okos telefonok, 52.000Ft-os átlag kategóriákat jelentenek. Ez az eltérés a másod évesekhez viszonyítva nem sok, ámbar, a keresetüket és az okos telefonok értékét vizsgálva 12,8%-os szignifikancia szinten tudjuk elfogadni a kapcsolat létezését, ami azt magyarázza, hogy lévén nagyobb önálló keresetükből is tudnak ezekre az eszközökre áldozni.

22. ábra A harmadéves hallgatók telekommunikációs eszközeinek megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Család anyagi háttere:

A család anyagi háttere a végzettségek tekintetében

6. táblázat

Végzettség	apa	anya	apa	anya
nyolc általános	1	3	2%	6%
érettségi	5	9	10%	19%
szakmunkás	23	9	48%	19%
szaka/OKJ/felsőfokú szakképesítés	9	12	19%	26%
Főiskola/egyetemi diploma	10	14	21%	30%
Összesen	48	47	100%	100%

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Az alábbi táblázat alapján megállapítható, hogy az apák 48%-a szakmunkás végzettséggel rendelkezik, míg az anyák 30%-a valamilyen főiskolai illetve egyetemi diplomával bír.

Munkanélküliséget szemlélve láthatjuk, hogy a szülőket egyformán 25%-ban érintette, ami majdnem a vizsgált alanyok 1/3- része. Az apák esetében a foglalkozás típusa illetve, az állástalanság között 19,87%-os szignifikancia szinten tudunk kapcsolatot feltételezni, az anyák esetében ez 21,35%. A harmad éveseknél tehát nagyobb a veszély, mely átlagosan 11-13hónapnyi munka nélkül töltött időt jelent. Ezt ellensúlyozza, hogy 73-77%-ban kapott segílyt az adott illető.

Oka hogy mivel a szülők egy olyan korosztályba tartozik még ahol jellemzőbb a szakmunkás képzettség az édesapák esetében, a megyén illetve a régió belüli elbocsátások, főként őket érintették. A helyzet valamivel mérsékeltebb az édesanyák esetében köszönhetően a magasabb számú diplomás végzettségűnek.

A családi egység tekintetében a hallgatók 10%-a él csonka családban, amely 4,83%-os szignifikancia szinten jelent kapcsolatot a jövedelmek mértékével, valamint az hogy a családi támogatások 11%-át a tartásdíj teszi ki, jelenti azt hogy ahol elválltak a szülők ott kevesebb a jövedelem mértéke. Összege átlagosan 12.000Ft volt, s nagyobb hányadát 59%-ban a családi pótlék teszi ki. Átlagosan számolva 4 fős család esetén a kisebbik testvér után kapott többlet jövedelem.

Végül a személygépkocsik állapota. Az átlagos évjárat, 2003 és 2004 közé tehető, azonban egy családra csupán 0,7 autó jut. Ebből következik, hogy a válság előttről származik a nagyobb hányaduk.

Szubjektív megítélés:

A tanulók 17%-a a középosztály felső részébe, míg 10%-a az alsó részébe sorolta magát. Középső részben 69%-uk helyezkedik el. Az eddigi vizsgálatok alapján pedig kijelenthető hogy az esetek többségében képesek voltak jól megítélni helyzetüket.

A jövedelem fogyasztás és lakás mérete, csak nagyobb szignifikancia szinten mutat kapcsolatot, a saját helyzetükkel. Oka hogy a jövedelem esetében még mindig családi bevásárlásokról illetve, szülői tulajdonú lakásokról beszélhetünk. A fogyasztás estében pedig átlagosan többet fogyasztanak, alapvető élelmiszerekből.

5.4 Bsc. hallgatók összegzése együttes elemzése

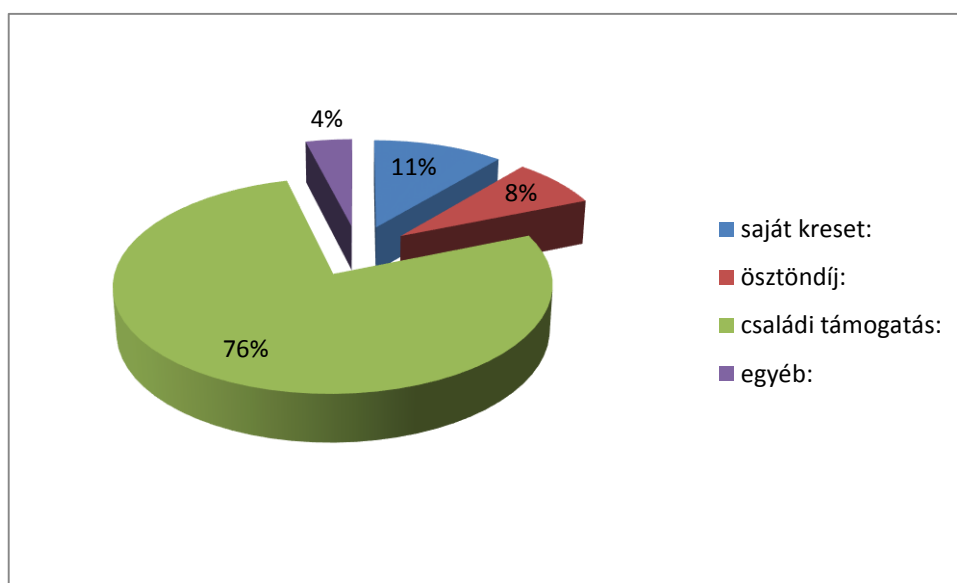
Ebben a fejezetben a Bsc. hallgatók adatainak együttes feldolgozása történt meg, ami azt jelenti, hogy alapvetően egy nagy minta legalább 100fő, alapján születtek vizsgálati eredmények. Miért fontos ezen a szinten is elemezni?

Alapvetően, azért mert a diákok adatai így együttes súlyozás alapján kerül vizsgálatra, és a nagyminta segítségével még pontosabb következtetéseket lehet levonni a tanulók egészére nézve. Azonban itt már csak a főbb tényezőket emelném ki.

Jövedelemi helyzet:

Kereseti arányok a következő képen alakulnak.

23. ábra Bsc. hallgatók jövedelmének származása százalékos formában

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

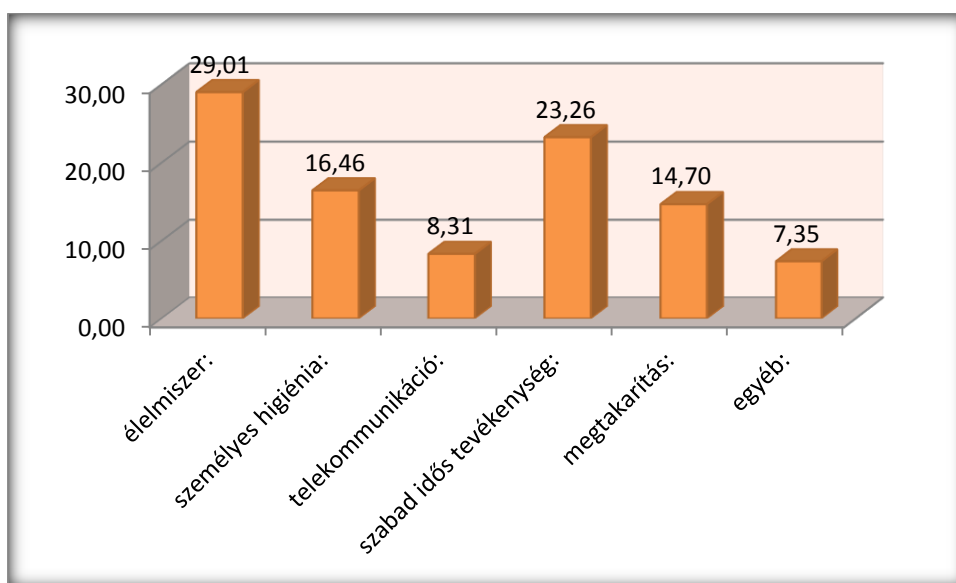
Ahogy a diagram is mutatja, a hallgatói jövedelem meghatározó része származik családi támogatásból összesítve is, azonban a saját keresetek aránya most már stabilan 11% körül alakul. Jövedelem értéke, 32.000Ft és 44.000Ft közé tehető, z-próbán végezve el az intervallumbecslést. A családi támogatás valamint a jövedelem között még erősebb kapcsolat alakult ki szignifikancia szempontjából, míg a korrelációs mutatószámok 0,88-as értékkel erős már majdnem függvényszerű kapcsolatként jelzik, melynek pozitív iránya van.

Az ösztöndíjak összege, nem változott nagyobb mértékben. Átlagosan maradt 11.000Ft körül, 7.200Ft-os szórással. Ennek oka, hogy a mintában szereplő adatok egymáshoz képest is eltérést mutatnak.

Fogyasztás:

Az alapvető élelmiszerekre történő költés ezen a szinten nem változott sokat, átlagosan 17.000Ft-ot fordítanak erre a hallgatók. Maga az intervallum az összesítésnek köszönhetően jobban kinyílt, 12.695Ft és 21.157Ft közé esnek a hallgatói adatok átlagosan. Mindezt z-próbával számolva. A jövedelem és a fogyasztás közötti, szignifikáns kapcsolatot fejezi ki a varianciaanalízis, azonban a korrelációs együttható 0,42-es értéken közepesen gyengének ítéli, addig a determinációs együttható is csak 17%-os mértékben mutatja, hogy a magyarázó változó befolyásolna az eredményváltozó szóródását.

A kapcsolat feltételezhető, de nem kimagasló. Lévéen a hallgatók jelentős hányada még mindig otthon él, így a családi fogyasztás, családi vásárlás rájuk is kiterjed.

24. ábra A Bsc. hallgatók összesített fogyasztási adatai

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

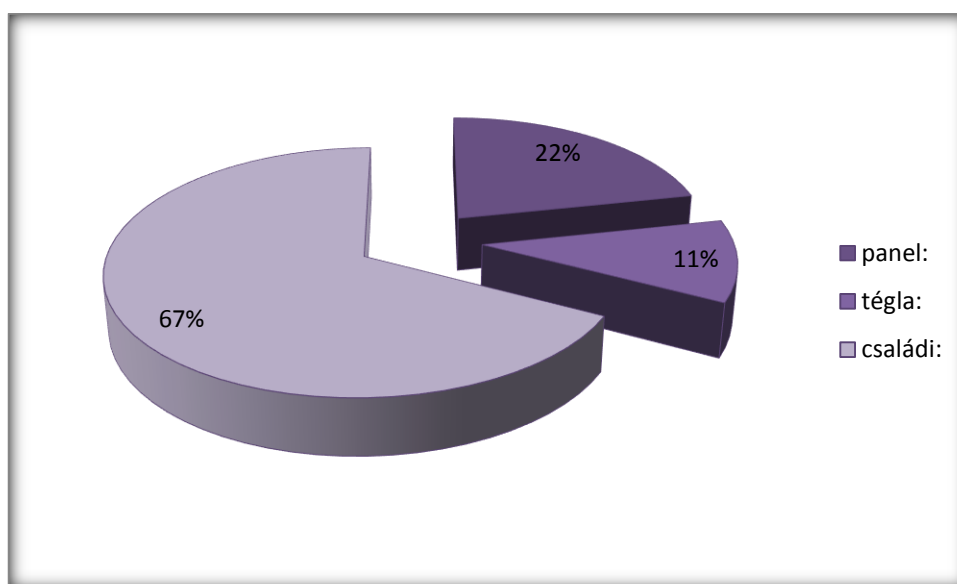
Az ábrából leolvasható hogy leginkább élelmiszerekre és szabadidős tevékenységekre költenek a hallgatók. Előbbi 29%-ot míg utóbbi 23,26%-ot jelent.

Lakáshelyzet:

A hallgatók 76%-ban élnek otthon, összesítve, valamint 15%-uk kollégista. A mintában szereplő arányok it is megmutatják magukat. Az átlagos lakás méret, 116m², míg a szoba méret 17m² volt. Lakók száma maradt 4 fő egy háztartásra számítva.

A jövedelem és a lakásméretének kapcsolatát 30%-os szignifikancia szinten tudnánk elfogadni, ráadásul így szinte semmilyen kapcsolat nem feltételezhető.

A lakások típusának megoszlása, 67%-ban családi, míg összesített szinten 225-a panel. Jövedelemmel mutatott kapcsolata, 38%-os szignifikancia szinten kerülhetne elfogadásra. Ennél jobb értéket mutat számunkra, a lakóhely szerinti vizsgálat. 13,88%-os szignifikancia szint mellett a varianciaanalízis azt mutatja, hogy a jövedelem kapcsolatban áll azzal, hogy egy adott hallgató, hol lakik jellemzően. Vagyis kollégista-e vagy albérletben, illetve otthon.

25. ábra A Bsc. hallgatók lakástípus szerinti megoszlása

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Közlekedési szokások:

A hallgatók közlekedési helyzete sokat nem változott. Összességében továbbra is fele részük használja a városi buszjáratot. Második helyen azonban az autóval történő utazás illetve a helyközi buszok kerültek, szinte fej-fej mellett, hiszen a környező települések alkotta egyetemi vonzaskörzetből tevődik össze a hallgatók többsége.

Utazási és szórakozási szokások:

Az utazás terén még mindig a belföldi nyaralási lehetőségek élveznek elsőbbséget, hiszen ezek mind pénztárca kímélőek, és több ember számára elérhető. Azonban az utazás

gyakorisága nem mutat kapcsolatot, a jövedelmekkel, ellentétben a külföldi utazásoknál ahol 1,8%-os szignifikancia szint elegendő a kapcsolat meglétéhez.

Az elköltött összeg átlagosan, 70-71.000Ft között mozog. Az intervallum beszűkültségének az oka hogy összesítve is elég kevés adat állt rendelkezésre, így kis mintaként t-próbát alkalmazva kellett a vizsgálatot elvégezni.

Az általános kikapcsolódási adatok, Bsc. összesített szintjén sem változtak jelentősen. Leggyakrabban heti rendszerességgel járnak a hallgatók az általuk legkedveltebb helyekre, szórakozni, így továbbra is moziba és disco-ba.

Sportolás tekintetében pedig, átlagosan 10.000Ft körüli értéket költenek a hallgatók. Intervallum becslés esetén 5.500Ft és 14.500Ft közé tehető az összeg. Oka hogy a nagyobb mintanagyság miatt, a z-próba értéke jobban növeli a különbséget illetve az összesítés következtében több olyan hallgató is akad, aki valamilyen speciális sportot űz, mint a lovaglás.

Telekommunikáció:

Továbbra is a notebook illetve az okos telefonok a legelterjedtebbek. Értékük átlagosan nem változtak jelentősen, 120.000Ft és 50.000Ft körül szóródnak. Azonban a jövedelemmel szignifikánsan kapcsolatot csak magasabb szinten tudnánk létesíteni, így ezek vásárlása esetén szintén a szülők támogatása, esetleges áruhitel vagy használtan történő beszerzése érvényesül.

Család anyagi háttere:

Az anyagi helyzetet bemutató alapvető elemzés során kimutatott információk nem változtak jelentősen. Ebbe beletartozik a szülők életkora mely apák esetében 48-49 évet, míg az anyák esetében 45-46évet jelent átlagosan.

Végzettség alapú megoszlásuk hasonlóképpen, az apák 39%-a szakmunkás, míg az anyák ugyanekkora hányada diplomás.

Szembetűnő értékek azonban akkor születnek, mikor a munkanélküliséget vizsgáljuk. Függetlenség vizsgálat segítségével megállapított χ^2 értékek előrevetítik, hogy összesítve az anyák munkanélkülisége és a foglalkozásuk típusa között, 1,93%-os szignifikancia szinten kapcsolat létesíthető, ami arra enged következtetni, hogy sokkal nagyobb veszélyben, vannak, ami az állástalanságot jelenti. Ezt alátámasztja, hogy 24%-

uk vagyis a vizsgált alanyok $\frac{1}{4}$ volt munkanélküli. Férfiak esetében a szignifikancia szint 13% körül alakul, azonban ők $\frac{1}{3}$ -részben voltak állás nélkül.

Az így töltött idő átlagosan a férfiaknál 8, míg utóbbiak a nők esetében 10 hónap volt, ami alatt 19 illetve 20%-uk kapott segélybeli támogatást.

A családi egység aránya nem változott, a hallgatók $\frac{1}{4}$ -énél találkozhatunk csonka családdal, de a jövedelemre ez mind nem volt jelentősen hatással, ráadásul a tartásdíj is csak 5%-át teszi ki a támogatásoknak, s így továbbra is a családi pótlék marad az elsődleges 49%-al.

Az autók szórása már nagyobb lévén több a mintában szereplő elem, amelyek az átlagos évjáráttól (2003,5év) átlagosan 5,88 évvel térnek el. Romlott az egy családra jutó személygépkocsik aránya. Most már csupán 0,33 ez az érték, ami azt jelzi, még kevesebben használnak autót.

Szubjektív megítélés:

A saját helyzetfelismerés során a hallgatók továbbra is 59%-ban a középosztálynak a középső részébe sorolják magukat, míg 22% felső- illetve 14%-uk alsó szegmenseibe tartozik.

Ha a jövedelem alapján akarjuk a kapcsolatot keresni, akkor a varianciaanalízis 2,5%-on feltételez kapcsolatot, ami azt jelenti, hogy így a Bsc. képzésben lévő hallgatók egésze a középosztály valamely pontját jelentik, eltekintve attól a kis részaránytól, akik felső vagy alsó jövedelmi rétegbe sorolták magukat.

A fogyasztás már magasabb szintet igényel, 30%-on míg a lakás mérete 40%-os szignifikancia szinten jelentene kapcsolatot a szubjektív megítéléssel. Jelentős kapcsolat abban az esetben alakulhatna, ki ha a hallgatók, már teljes állású felnőtt dolgozók lennének, és egy olyan szinten élnének ahol saját lakásvásárlási lehetőség adódik. Torzító tényező egyedül az albérletek magas aránya lenne.

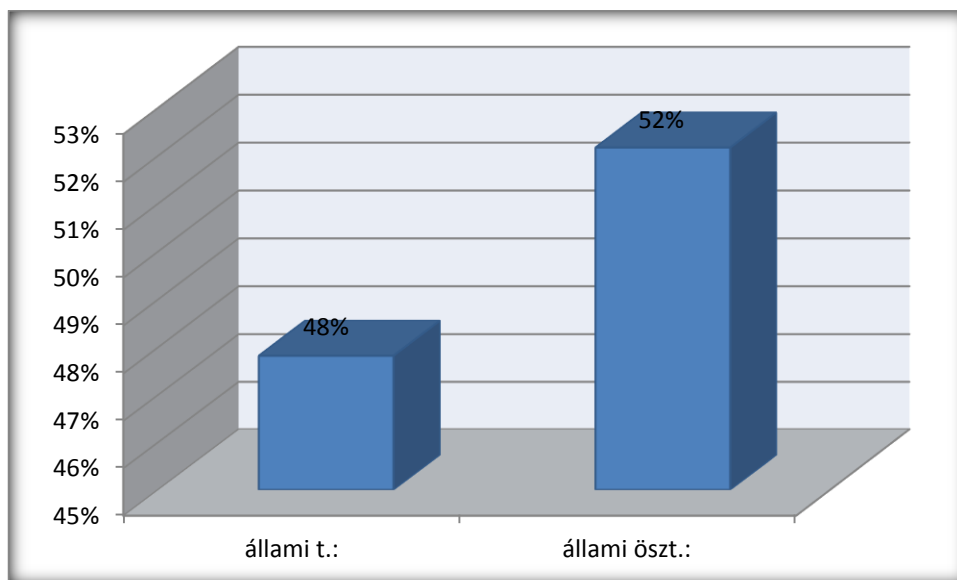
5.5 Msc. hallgatók egészének elemzése

A Msc. hallgatók elemzése, már egy következő lépcsőfokot és egy következő vizsgálati szintet jelent. Ugyanúgy ahogy a Bsc. képzésben tanulók adatait összegezve feldolgoztam, ugyanezt elvégzem az Msc-sekre vonatkoztatva, azzal a különbséggel, hogy nem bontom ketté első és másodéves évfolyamra, mivel itt már az emberek közel ugyanazon információkat hordozzák magukban, mivel aki egyetemi tanulmányait ebben a képzésben folytatja, többnyire azt munka mellett teszi. Így nincs olyan mértékű elkülönülés, mint az alapképzés esetében.

A 23 megkérdezett hallgató közül 57% vallotta magát elsőévesnek, 30% pedig másodévesnek, 13%-u viszont erre a kérdésre nem adott választ. Ez három főt érintett.

Szakonkénti megoszlásukat vizsgálva, látható, hogy 39%-uk logisztikai menedzsernek, míg 26%-uk marketing és vezetés-szervezés mesterképzésben tanul. A számvitel és regionális gazdaságtan msc. elenyésző 4-4%-ot jelent.

Képzési formát tekintve az adatok, megoszlának, 48%-uk még a régi rendszerben, államilag támogatott képzésben, míg 52%-uk állami ösztöndíjas rendszerben végzi tanulmányait.

26. ábra Msc. képzésben tanuló hallgatók képzési forma szerinti megoszlása százalékosan

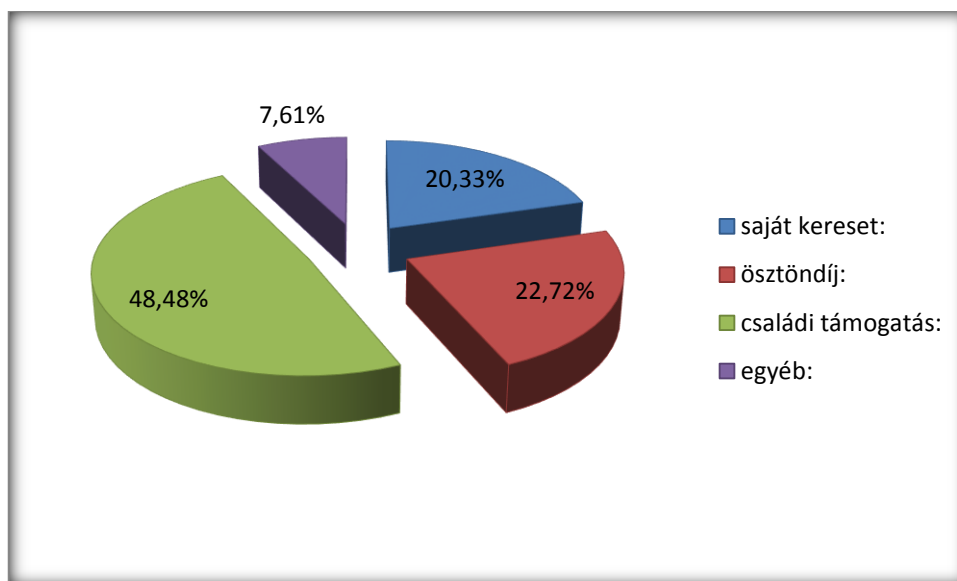
Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Lévén az állami ösztöndíjas már kifutó rendszer, ugyanúgy, mint ahogy a Bsc. bevezetések az osztatlan hagyományos képzés, így a hallgatóknak egyre elenyészőbb része fog beletartozni.

Középiskolai tanulmányaikat követően vagy annak folyamán, a megkérdezettek, 17%-a szerzett valamilyen előzetes képzést, sokkal nagyobb részhányaduk, mint a mostani alapképzésben lévők. Ez azért fontos mert régen a pontszámítás során, sok többletpontot lehetett szerezni azzal, ha valakinek van „szakmája” így segítve saját bejutását az egyetemre. Mondhatnánk azt, hogy ezzel mélyebb elemibb gazdasági ismeretek birtokában voltak, mint a mostani hallgatók.

Jövedelmi helyzet:

A jövedelmi helyzet elemzésekor szembetűnik, hogy 23 fő esetén sokkal nagyobb átlagértéket kapunk. Az intervallumbecslés így egy 59.000Ft-os jövedelmet határoz meg. Oka hogy többen tanulás mellett dolgoznak már, egyéni tanrendet igényelve. Ezt támasztja alá, a származása is a jövedelmeknek, melyet az alábbi diagram szemléltet.

27. ábra Msc. képzésben tanuló hallgatók jövedelmének megoszlása százalékosan

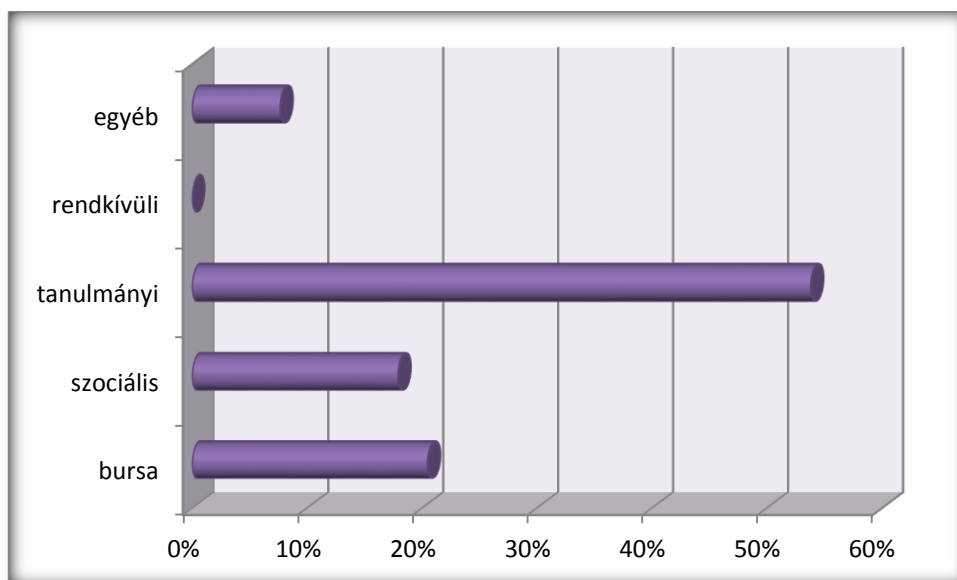
Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A családi támogatások mértéke mindössze 48,48%, ami jelentősen csökkent az alapképzésben lévő hallgatókhoz viszonyítva, így adva nagyobb hányadot a saját keresetnek illetve az ösztöndíjnak (utóbbi csak államilag támogatottak esetében jelentős tétel, a tanulmányi támogatás miatt). Ezt támasztja alá a varianciaanalízis, mely most 0,2%-os szignifikancia szinten mutat kapcsolatot az eddig abszolút szignifikáns

helyett, valamint a korrelációs együttható értéke is közepesen erős kapcsolatnak állítja be, melynél a determinációs együttható 43%-ban értelmezi a magyarázó változó és az eredményváltozó közötti kapcsolatot.

A jövedelmek maximuma 130.000Ft volt ebben az esetben a hallgató adatai alapján valamilyen egyéb forrásból származott, míg a legalacsonyabb 20.000Ft, fele részben családi támogatás, fele részben pedig ösztöndíj.

Az ösztöndíjak mértéke, átlagosan 14.200Ft volt, melynek 54%-a tanulmányi formában jelenik meg, s ezt csak 21%-ban követi a Bursa Hungarica. Ekkora a hallgatók még anyagi támogatás lévén sokkal ösztönözöttebbek voltak tanulás terén, hiszen már 3,31-es tanulmányi átlag esetén ösztöndíjban részesülhettek.

28. ábra Msc. hallgatók ösztöndíjainak megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Diákhitelhez mindössze 2 hallgató folyamodott maximális 200.000Ft illetve, 30.000Ft összegben. Előbbi egyszeri egyéb teendőre fordított tétel, míg utóbbi folyamatos havi lebontásban folyósított tandíjra költött pénzmag.

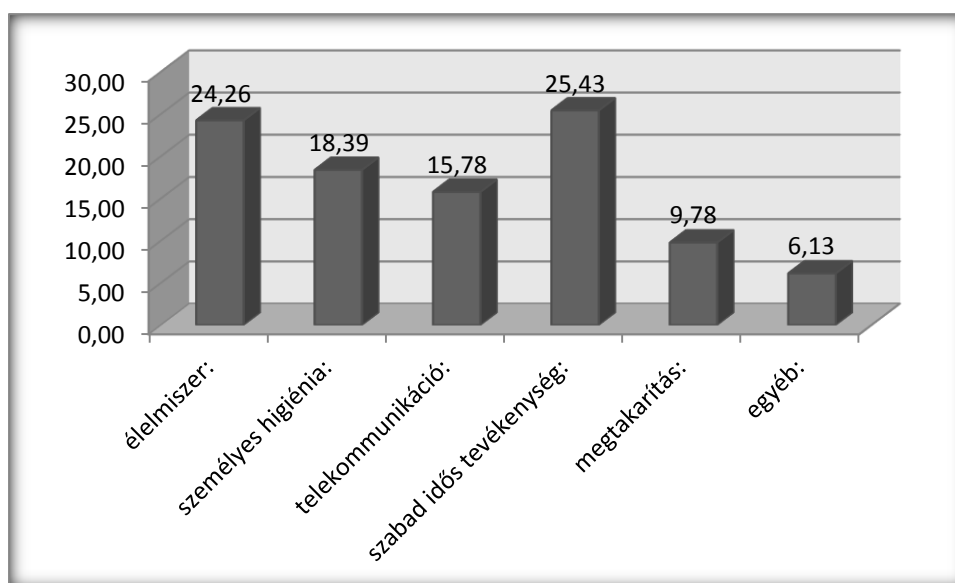
Fogyasztás:

Élelmiszerekre költött összegben a hallgatók nem térnek el az alapképzéses társaik eredményeitől, átlagosan havonta 16-17.000Ft-ot fordítanak erre a célra. Maximuma 55.000Ft, míg minimuma 2.000Ft volt, utóbbi esetében a családi támogatás egyébként is jelentős hányadot tesz ki.

A fogyasztás és a jövedelem között a mesterképzésben lévő hallgatók között, most már szignifikáns kapcsolatot mutat ki a varianciaanalízis, mindezt úgy, hogy a korrelációs együttható, 0,75 értéke erős pozitív irányú kapcsolatként jellemzi, valamint a magyarázó változó 56%-ban befolyásolja az eredményváltozó szóródását.

A saját költsékezés megoszlását az alábbi táblázat mutatja, amiben látható, hogy az élelmiszer és a szabadidős tevékenység közel azonos arányban van jelen.

29. ábra Msc. hallgatók fogyasztási megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A jövedelmüknek így jelentős hányadát ez a két tényező tölti ki, míg a többi közel folyamatosan csökkenő eloszlást mutat.

Lakáshelyzet:

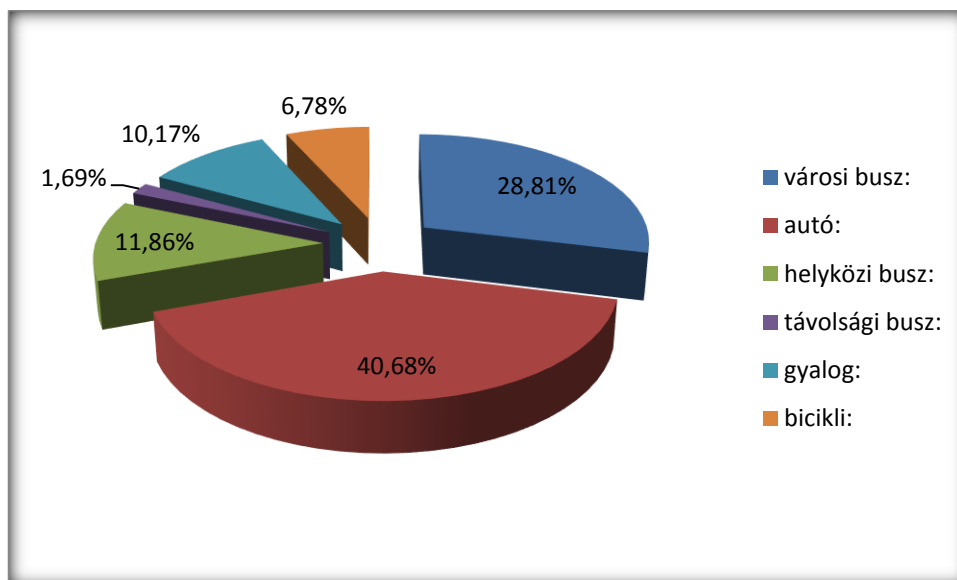
A vizsgált hallgatók, 61%-a szüleikkel él, míg 17%-a saját lakásban, 13%-a pedig kollégiumban lakik. Lakás méretének szempontjából, jelentősen kisebbekkel találkozunk, átlagosan 80m², melyek 3-4 szobával rendelkeznek. Méretük 15m² átlagosan. Itt is találhatóak kiugró értékek, így a legmagasabb 240m², míg a legkisebb 29m² (de ez saját lakás) volt.

A kvartilisek a középső 50%-ának elhelyezkedését, 53-58-80m²-es lakás méretben jellemzik. Ez azt jelenti, hogy vannak jelen a mintában 50m² körüli lakások is.

A hallgatói jövedelemmel gyenge kapcsolatot mutat, így nem mondható hogy hatással lenne annak alakulására.

Közlekedés:

E tekintetben a hallgatók, már jelentősebben eltérnek, a fiatalabb társaiktól, ugyanis 41%-uk használ személygépkocsit, és csak 29%-uk városi buszjáratot. Jövedelmükkel 23,5%-os szignifikancia szinten hozható kapcsolatba. Ez már szorosabb kapcsolat, mint az eddigiek során láthattuk. Feltételezhető hogy az üzemanyag költségét saját fizetésükből fizetik, részben vagy egészben.

30. ábra Közlekedési módok megoszlása százalékosan Msc. hallgatók körében

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Utazási és szórakozási szokások:

A mesterképzésben lévő egyedeknél megállapítható hogy nincs olyan, aki nem utazna évente külföldre vagy belföldre. Előbbi esetében 74%, utóbbinál pedig 95% mondja azt, hogy éves szinten egyszeri alkalommal jár pihenni. Érdekesség hogy külföldre pedig 26%-uk utazik féléves gyakorisággal.

Hazai utazás esetén a jövedelemmel 1%-os szignifikancia szinten kapcsolat is mutatkozik, köszönhetően hogy jövedelmükből már az utazásra tudatosan fordítanak, s nem feltétlenül a szülőkre támaszkodnak.

Az elköltött összeg átlagosan, 71.000Ft egy egyszeri alkalom esetén.

Hétköznapi kikapcsolódás számukra, egyenletesen oszlik meg, leginkább heti, kétheti és havi rendszerességgel 26-26-30%-ban. Kedvelt szórakozó helyeik, elsősorban mozi, kocsma illetve étterem.

Sportolási szokásaikra költött összeg 5.300Ft átlagosan, amely fedezi a legtöbb esetben a kondi- és fitnesstermek havi bérleteit.

Telekommunikáció:

Körükben még inkább jelentősége van az okos telefonoknak, 39% leginkább ezzel az eszközzel rendelkezik, míg ma már csak 26%-nak van notebookja.

Előbbivel azonban a jövedelem nem mutat kapcsolatot, inkább utóbbival, amit 26%-on tudnánk elfogadni, ám a korrelációs együttható gyenge, közepesen gyenge kapcsolatnak értelmez.

Átlagos értékük, azonban nem tér el a többitől. Okos telefon esetében 49.000Ft míg notebook-nál 135.000Ft-ot jelent.

Család anyagi háttere:

Családi háttér szempontjából, a legnagyobb eltérés, a hallgató szüleink végzettsége között található. Míg az életkor közel megfelel az átlagos 50-51évnél, hiszen idősebb emberek idősebb szülőkkel is bírnak, addig a végzettségek adta legnagyobb különbség az anyák 52%-ának diplomával való rendelkezése. Az apáknak 39%-a rendelkezik felsőoktatás béli képesítéssel, míg 30%-ra szakmunkás foglalkozás jellemző.

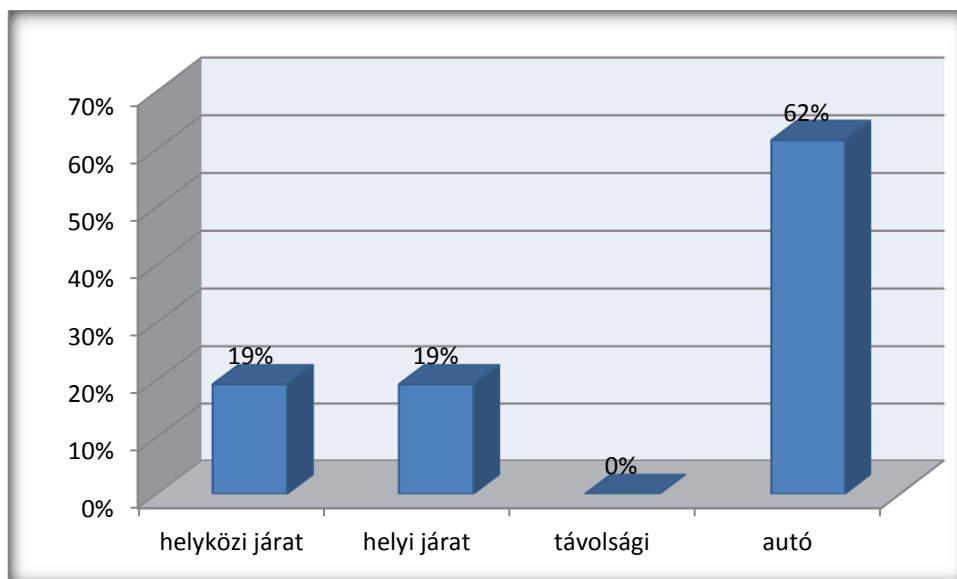
Összevetve a munkanélküliséggel, azt tapasztaljuk, hogy az édesapák 35%-a volt munkanélküli átlagosan, 32 hónapig míg, az édesanyák 23%-a 12 hónapig volt állástalan. Segélyt 57- és 75%-uk kapott, ami a férfiak esetében nagyon rossz érték.

Kapcsolatot keresve a varianciaanalízis, 6,95%-on mutat összefüggést a nők foglalkozásának típusa, vagyis szellemi vagy fizikai munka és az állástalanság között, míg az apáknál, ez az érték 33%-os. Oka hogy a szülők egy része rendelkezik csak biztos állással, míg a nagyarányú szakmunkás végzettségűeknél a munkanélküliség hamarabb jelentkezik.

Családi egységük, 78%-ban marad a helyén, míg 22%-a a hallgatóknak csonka családból jött. Ez a helyzet, 11,5%-os szignifikancia szinten mutat kapcsolatot a jövedelemmel, vagyis aki a tört családok jövedelme alacsonyabb. Azonban tartásdíjak összesítve 7%-ban veszik ki a részüket a család jövedelméből. Leginkább hasonlóan a többi hallgatóhoz, a családi pótlék jelent bevételeket, 36%-ban.

A személygépkocsik évjárata 2002,5, ami azt jelenti, hogy legfeljebb egy évvel idősebbek a Bsc. hallgatók családjában lévőktől. A terjedelmük is kisebb, hiszen a legöregebb 1996-

os. A diákok családjára levetítve 1,4db autó jut, amely szám jól jelzi az anyagi helyzet stabilitását, főként hogy 60%-uk előszeretettel használja közlekedés gyanánt.

31. ábra Hallgatók családjának jellemző közlekedési módjai százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Az ábrán jól látható a személygépkocsik kiugróan magas használtsági aránya.

Szubjektív megítélés:

Saját magukat a hallgatók 55%-ban a középosztály középső részében helyezték el, míg 14%- a felső és 27% az alsó részbe került. Ezek a megítélések a varianciaanalízis alapján közel helyesnek mondhatóak, ám a kapcsolatot a jövedelemmel fogyasztással és lakás méretével, csak 30-40%-os szignifikancia szinten tudnánk elfogadni.

Azonban az utazási szokásokból lehetőségekből kiindulva, láthatjuk, hogy sokuk már egy magasabb életszínvonalon él, a külföldi nyaralások alapján, melyet a fiatalabb hallgató társaik nem minden esetben engedhetnek meg maguknak.

5.6 Gazdaságtudományi Kar hallgatóinak együttes elemzése

A Kar hallgatói összesített elemzése az utolsó, legfelső vizsgálati szintje. Az adatok közösen kerülnek mérés és feldolgozás alá, vagyis súlyuk együttesen érvényesül.

A következőkben a fontosabb fejezetpontok kerülnek bemutatásra.

Jövedelemi helyzet:

Átlagosan az érték 36.000Ft és 47.000Ft közé tehető. Az intervallum a mintanagyság és a z-próba miatt bővült ki. Azonban származási helye még mindig nagymértékben a családi forrást jelenti, 72%-ban s összesítve a saját kereset csupán 12%.

Ösztöndíj mértéke, 10% összege pedig átlagosan, 12.000Ft átlagosan. Többségében Bursa Hungarica, 29%-al, illetve tanulmányi 42%-ban. Összesen a diákok 41%-a részesült valamilyen formában ebből a támogatási formából.

Diákhitelt összesen 16%-a a vizsgált hallgatóknak vett igénybe, maximálisan félmillió nagyságrendig, amelynek többségében célja a tandíj fedezete volt.

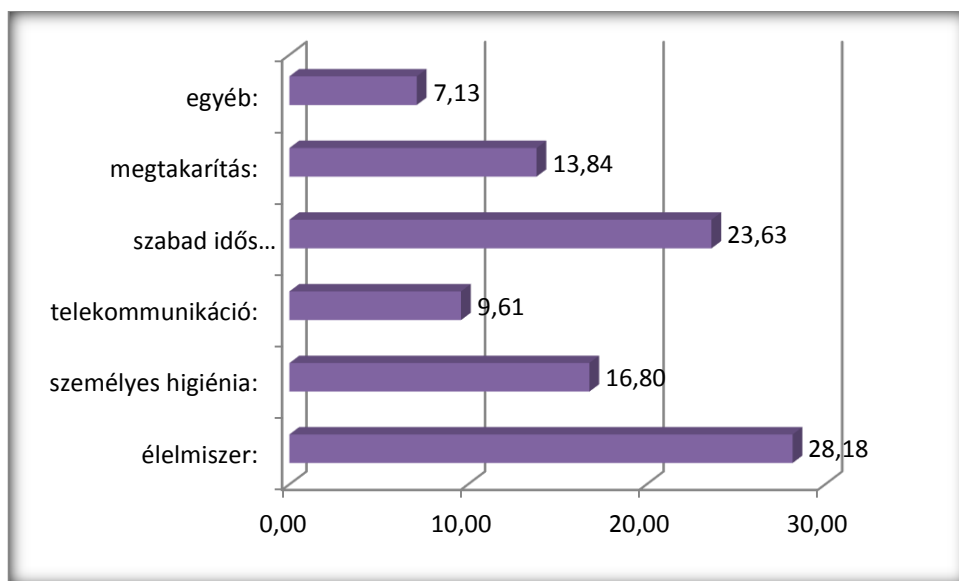
Összességében elmondható hogy a szülői támogatás jelenti a jövedelem alapjának nagyobb hányadát, amelyet a korrelációs együttható 0,85-ös értéke pozitív erős kapcsolatként értékel, míg a magyarázó változó az eredményváltozó szóródását, 73%-ban magyarázza.

Fogyasztás:

Költekezés tekintetében, a tanulók átlagosan 13.000Ft és 20.000Ft között helyezkednek el. Alsó középső és felső kvartilise 6.000-10.000-20.000Ft sávban található. Ebben helyezkedik el a középső 50%-nak a fogyasztásra fordított összege.

Összességében leginkább élelmiszerre illetve, szabadidős tevékenységeikre áldoznak jövedelmükből, amelyet az alábbi diagram szemléltet. Maximálisan 90 pontot adtak erre a két tevékenységre, de maga prioritáson helyezkedik el mind a megtakarítások mind az egyéb tényező.

Jövedelemmel kapcsolatban szignifikáns kapcsolat feltételezhető, míg a korrelációs együttható közepes kapcsolatként jellemzi. Oka hogy a szülők többnyire saját jövedelmükből vásárolnak be otthonra s így nem feltétlenül szükséges a hallgatók keresete.

32. ábra A Kar hallgatóinak fogyasztási szokásainak megoszlása százalékosan

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

Lakáshelyzet:

A diákok összesítve is nagy részben a szüleikkel otthon élnek, keveseknek 3,8%-nak van saját lakása, s csupán 15% kollégista. Ez 2%-os szignifikancia szinten jelent kapcsolatot a jövedelemmel. Aki albérletben lakik, nagyobb támogatással rendelkezik a hallgatói adatok alapján.

A lakás mérete, 111m², míg a szobák 17m²-re tehetőek átlagosan, s egy lakásban többnyire 3-4 fő él. A leggyakoribb lakás méret 100m² volt. Jövedelemmel párhuzamba állítva azt tapasztalható, hogy 8%-os szignifikancia szinten tudunk kapcsolatot feltételezni, ezt azonban a korrelációs együttható gyenge kapcsolatként jellemzi.

A lakások típusa 63%-ban családi, 26%-ban panel. Előbbi az alapképzésben lévő hallgatókra, míg utóbbi a mesterképzésben tanuló diákokra jellemzőbb.

Közlekedés:

A diákok 48%-a városi busszal, míg 17% helyközi busszal és 16% pedig autóval közlekedik jellemzően. Értelemszerűen az alapképzésben lévő hallgatók nagyarányú városi busz használata érvénysül.

Közlekedés és a jövedelem között pedig csak magasabb szignifikancia szinten tudnánk kapcsolatot kimutatni.

Utazási és szórakozási szokások:

Belföldre, 50%-uk évente egyszer jut el kikapcsolódás és pihenés formájában, és 14%-a pedig semmilyen formában. A többieknek lehetősége van évente többször is utazni.

Külföld esetén, 45-45% az, aki egyszer vagy egyszer sem jut el egy év alatt pihenni. Átlagosan 91.000Ft és 51.000Ft között költenek a hallgatók egy-egy alkalommal, amely nem mutat kapcsolatot a jövedelmükkel, vagyis főként családi nyaralásként élik meg, vagy egyszeri nyári munka alatt keresik meg rá a szükséges pénzmagot.

Legtöbb esetben, hetente jutnak el szórakozni valahova, de jellemző a kétheti illetve havi szintű kikapcsolódás is. Manapság inkább moziba és disco valamint kocsmá-hármas jellemző.

Sportolásra elég nagy intervallumon belül költenek, 5.000Ft és 12.000Ft között. Alacsony érték inkább a kondi-fitness bérleteket jelenti, magasabb pedig valamilyen egyedül sportolási szokást.

Telekommunikáció:

Használt telekommunikációs eszközökön belül nincsen nagy eltérés legfelső szinten sem. Leginkább Okos telefont illetve, notebook-al rendelkeznek a diákok, 32-27%-os arányban. Értékük pedig 54.000Ft és 124.000Ft volt átlagosan. Kapcsolatot a jövedelmükkel, 27-30%-os szignifikancia szinten mutatnak.

Család anyagi háttere:

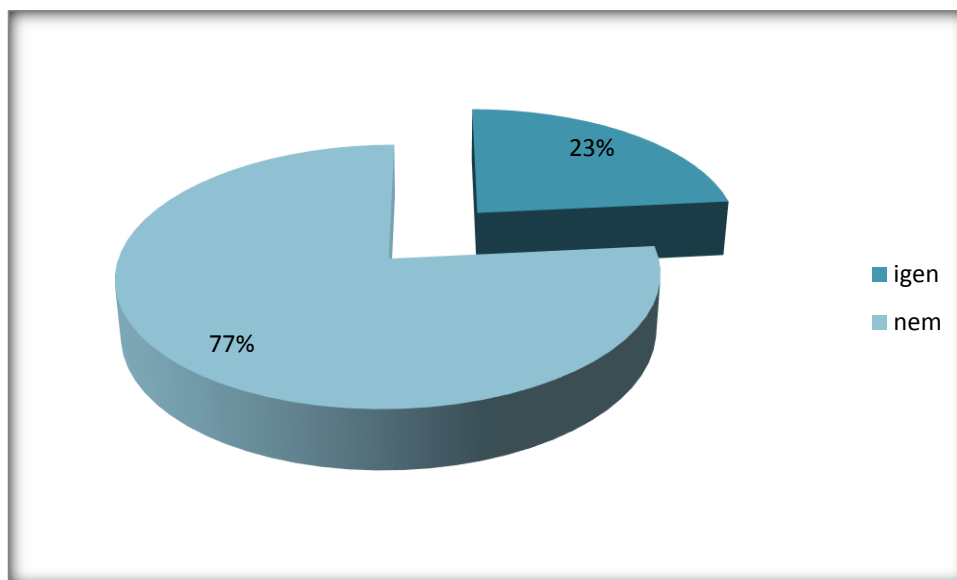
A családi szegmens legfontosabb területei, a végzettség és a munkanélküliség, többnyire nem változik. Összességében a diplomás anyák 41%-ot míg apák esetében 32%-ot jelent. Szakmunkások hányada növekedett a férfiak tekintetében 37%-ra.

Munkanélküli a vizsgált alanyok szülei a következő mértékben voltak. Az apák 32%-ban míg az anyák 25%-ban. Ez már csak azért is magas arány, mert közel a szülők 1/3 és 1/4 része átlagosan 11 hónapig állástalan volt. Kapcsolat a foglalkozás típusa és a munkanélküliség között, a nők esetében szignifikáns, míg a férfiaknál 8%-os szignifikancia szintet igényel.

Ez súlyos összességében nézve, mivel elmondható hogy a szülők jövedelmi helyzete ingadozó, így vagy a szürkegazdaságot erősítik más munka elvégzésével, vagy hosszan tartó segélyen élnek. Mindenesetre a gyermekeik tanulmányait ez által befolyásolják.

Súlyos probléma továbbra is hogy a férfiak esetében csak 68% míg a nőknél 81% részesült állami támogatásban.

A család egységét a következő diagram szemlélteti.

33. ábra A hallgatók szüleinek családi állapota (együtt él/ elvált)

Forrás: saját készítés, kérdőíves megkérdezés alapján

A diákok 23%-a él csonka családban. Ez 33%-os szignifikancia szinten befolyásolná a hallgató jövedelmét, így nem teljesen biztosan lehet állítani, hogy abban, ez esetben, ha valakinek a szülei elváltak kevesebb jövedelemre tesznek szert. A hallgatók mindössze 6%-a kap valamilyen tartásdíjat, többségük családi pótlékban részesül.

Személygépkocsi állományt tekintve összességében 2003-as évjáratúak átlagosan, azonban 0,28 autó jut egy családra, akik 58%-ban használják napi szinten közlekedésre. Az autók korának terjedelme 53év, ami azt jelenti, hogy az emberek nem feltétlen cserélik gyakran.

Szubjektív megítélés:

A hallgatók 58%-a középosztály középső részén helyezkedik el, 21%-a felső- míg 16%-a alsó részen található. A jövedelem és lakásméret a saját megítéléssel csupán 30-40%-os szignifikancia szinten mutat kapcsolatot, azonban a fogyasztás már 21%-os elfogadható.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Jövedelem:

A hallgatók átlag jövedelme alapján megállapítható hogy a létminimum felett jóval, a középosztály alsó és középső része között helyezkednek el, természetesen ez nem ítéhető meg a vizsgálat közben gyűjtött adatok alapján teljes mértékben, hiszen nagyon eltérő alsó és felső értékeket adtak meg. Viszont a többi tényező, mind a fogyasztás mind az utazási és szórakozási szokások valamint leginkább a lakások mérete és típusa erre enged következtetni.

Az egyetemre érkező újabb és fiatalabb diáksokaság azonban ennél egyre feljebb helyezkedik el, köszönhetően a szülők egyre magasabb iskolai végzettségének, így magasabb beosztással, amely viszonylagos jövedelem stabilitást biztosít.

Családi tényezők:

A családok legnagyobb veszélye az egy szülő alapú megélhetés. Ez azt jelenti, hogy nem mind a két fél rendelkezik állással, mint ahogy az a nők és férfiak esetében is világossá vált. Sokuk átlagosan 11 hónapig munkanélküli volt, s csupán 60-80%-a kapott állami segítséget. Alapvetően ma már két jövedelemből lehet optimálisan megélni, az azonban nem feltétlenül biztosított, s a régió magas munkanélküliségi adatai, közöttük a 15,3%-os munkanélküliségi ráta függvényében a helyzet nem biztató.

Továbbá mivel bebizonyosodott, hogy a hallgatói jövedelmek döntő többségben családi támogatások, még kockázatosabb a magas munkanélküliség, hiszen a tanulók még Msc. képzés esetén is annak ellenére, hogy már inkább a saját jövedelmüket használják, szüleikre utaltak. Az ő elszegényedése pedig maga után vonja a nehéz körülményeket és a tanulástól való elesést.

Hallgatók megítélése:

A diákok összességében egy folyamatos jellemfejlődésen mennek keresztül, amely a fokozatosan vezeti be őket a munka világába, s így szépen lassan elszakadnak a családi kötelekektől. Ma már a diploma megszerzése, alapvető szerepet tölt be a fiatalok életében, hiszen jó keresetű állást leginkább ez tud biztosítani.

Az Észak-magyarországi régió egyeteme, leginkább a megyeszékhely és a régió környezetében lévő tanulók elsődleges célpontja, akik nem akarnak feltétlenül elutazni.

Ezt mutatja a városi buszok és autók valamint helyközi buszjáratok használata. Többnyire otthon élnek, kollégiumot ma már kevesen választanak.

Tanulmányaik során egyre kevesebben végeznek valamilyen szakmai képesítést, leginkább, azért mert nem jelent többlet pontot, hiszen az általános 240pont elérését követően nincs lehetőség államilag támogatott helyekre bekerülni. A mesterképzésben lévő 23 megkérdezett 17%-a rendelkezik ilyen képesítéssel, míg az elsőéves alapképzésben tanulók 17%-a a 35 megkérdezett egyed közül.

Fontos ösztönző tényező volt a régi rendszerben a tanulásra a tanulmányi ösztöndíjak megléte. Az Msc-sek közül, akik államilag támogatott formában végzik tanulmányaikat, 54%-ban rendelkeztek vele, míg ma ez már nincs, pedig jövedelmi szempontból 22%-át jelentette a havi bevételeknek.

A Kar jövője össze van kötve a hallgatók anyagi helyzetével. Ha a családok életszínvonala, a munkanélküliség következtében tovább romlik akkor kevesebb tanuló várható az elkövetkező években, s tovább erősödik a Felsőfokú Szakképzés iránti igény mivel azt 23 éves korig az állam ingyen rendelkezésére állítja a hallgatóknak.

IRODALOMJEGYZÉK

Anthony Giddens [2008]: Szociológia (2. kiadás), Osiris kiadó, Budapest

Andorka R. [2006]: Bevezetés a Szociológiába, Osiris kiadó, Budapest

Gary K. [2008]: Közgazdasági adatok elemzése, Osiris kiadó, Budapest

Domán-Szilágyi-Varga. [2009]: Statisztikai elemzések alapjai I.-II. (2. kiadás), Miskolc

KSH. [2013]: 2011. Évi Népszámlálás - Területi Adatok – Borsod – Abaúj - Zemplén megye, Miskolc

Nyitrai F. dr. [2000]: Gazdaságstatisztika, Bíbor kiadó, Miskolc

Obádovics J. [2009]: Valószínűségszámítás és Matematikai Statisztika (6. kiadás), SCOLAR kiadó, Budapest

Szívós-Tóth [2012]: Egyenlőtlenség és polarizálódás a magyar társadalomban, TÁRKI MONITOR JELENTÉSEK 2012, Budapest

Zafir M. dr [1998]: Életszínvonal (1988-1997), Központi Statisztikai Hivatal, Budapest

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Kérdőív

Kérdőív

Ez a kérdőív, egy TDK dolgozat kutatási alapját képezi, így a kitöltők adatai ennek megfelelően kerülnek feldolgozásra. Kitöltés során a négyzetekbe a megfelelő helyre egy X-et kell elhelyezni míg, a pontozott vonalra a megfelelő választ kell írni. Kérlek titeket, hogy minél pontosabb választ adjatok a feltett kérdésekre. A segítségeket előre is köszönöm!

Hallgatóra közvetlenül vonatkozó kérdések:

1. Neme: férfi ☐ nő ☐
2. Kora (év):.....
3. Hol hányad éves, milyen képzésben tanul (Bsc ☐, Msc ☐) és milyen szakon?.....év
 - gazdálkodás és menedzsment ☐
 - kereskedelem és marketing ☐
 - turizmus és vendéglátás ☐
 - pénzügy és számvitel ☐
 - nemzetközi gazdálkodás ☐
4. Milyen képzési formában tanul?
 - államilag támogatott ☐
 - költségtérítéses ☐
 - állami ösztöndíjas ☐
 - önköltséges ☐
5. Középiskolás tanulmányai során, vagy azt követően tett-e szert valamilyen gazdasági képesítésre?.....
6. Havonta mekkora összegből él, figyelembe véve a saját jövedelmét és a szülőktől kapott támogatást (Ft)? (jövedelem = saját kereset + ösztöndíj + családi támogatás + egyéb)
 -
7. Hogyan oszlik meg százalékosan ez az összeg (a megfelelőt húzza is alá)?
 - saját kereset.....
 - ösztöndíj.....
 - családi támogatás (szülők/nagyszülők).....
 - egyéb:.....
8. Tanulmányai során vett-e fel diákhitelt?
 - igen ☐, nem ☐,
 - Ha igen, akkor az összeg (Ft):.....
 - a felvét formája: folyamatos ☐, időszakos ☐, egyszeri ☐
 - Mire fordítja a diákhitel összegét?
.....
 - Ha megélhetésre, akkor átlagosan mekkora összeget Ft)?.....
9. Tanulmányai során kapott-e valamilyen formában ösztöndíjat (igen ☐, nem ☐)?
Ha igen, nevezze meg a típusát (bursa-, szociális-, tanulmányi-, rendkívüli ösztöndíj, egyéb).....

- Mekkora volt az ösztöndíjak havi összege átlagosan (Ft)?
-
10. Vásárlásai során átlagosan mennyit költ, alapvető élelmiszerekre, havonta összesen (Ft)? (kenyér, húsfélék, tejtermékek, zöldség - gyümölcsfélék)
-
11. A sajátjövedelméből (saját rendelkezésére álló havi összegéből) mennyit költ az alábbi kategóriákra: 1-100 pont, a válaszok összege adja ki a 100 pontot!
- élelmiszer.....
 - személyes higiénia.....
 - telekommunikáció.....
 - szabadidős tevékenységek (szórakozás, sport, hobby).....
 - megtakarítás.....
 - egyéb.....
12. Milyen a lakáshelyzete?
- otthon lakik a szüleivel ☐
 - saját lakása van ☐
 - albérletben él ☐
 - kollégista ☐
 - egyéb lakásmegoldás ☐
13. Egyetemistaként, lakott-e kollégiumban: igen ☐, nem ☐?
Ha igen, akkor hol: E/1 – E/6 ☐; Uni – Hotel ☐, és
mekkora volt a kollégium díja (Ft)?.....
14. Ha albérletben lakik, vagy a szüleivel él:
- Mekkora a lakás mérete (m²)?.....
 - Mekkora a szobája (m²)?.....
 - Hány szoba található a lakásban (db)?.....
 - Hányad magával lakik ott (fő)?.....
 - Mekkora a lakbér Önre eső része (Ft)?.....
15. Ha albérletben lakik, vagy a szüleivel él milyen a lakás típusa?
- lakótelepi panel ☐
 - lakótelepi téglalapépítésű ☐
 - családi házas övezet ☐
16. Milyen módon közlekedik jellemzően?
- városi buszjárat ☐
 - autó ☐
 - helyközi buszjárat (30km-ig) ☐
 - távolsági busz (31km-nél tovább) ☐
 - gyalog ☐
 - bicikli ☐
17. Milyen messziről jár be (a távolság egyszeri megtétele oda) (km)?
-
18. Milyen telekommunikációs eszközökkel rendelkezik (Ft/db)?
- Notebook ☐; értéke.....
 - Tábla PC ☐; értéke.....

- Asztali számítógép ☐; értéke.....
 - Okos telefon ☐; értéke.....
 - Mobil telefon ☐; értéke.....
 - Egyéb eszköz ☐; értéke.....
megnevezése:.....
19. Milyen gyakorisággal cseréli telekommunikációs eszközeit?/(az első négyzet a telefonra a második a további eszközökre vonatkozik):
- negyedévente (3 havonta) ☐ ☐
 - félévente ☐ ☐
 - évente ☐ ☐
 - egyéb: ☐ ☐
20. Milyen gyakran szokott egy évben nyaralni/üdülni (egyedül vagy párjával a családjától függetlenül)?
- Külföldre: havonta ☐, negyedévente ☐, félévente ☐, évente ☐, nem utazom ☐
 - Belföldre: havonta ☐, negyedévente ☐, félévente ☐, évente ☐, nem utazom ☐
21. Ha szokott nyaralni, összesen átlagosan mennyit költ egy-egy ilyen alkalommal, valamint hányszor jár üdülni egy évben (Ft/alkalom)?
-
22. Milyen gyakran jár szórakozni, kikapcsolódni?
- egy héten többször ☐
 - hetente ☐
 - kéthetente ☐
 - havonta ☐
 - félévente ☐
 - nem járok ☐
23. Milyen sportolási szokásokkal rendelkezik (mit sportol és milyen gyakran)?.....
24. Mennyit költ sportolásra (Ft)?.....
25. Hova szokott elmenni, szórakozni, kikapcsolódni (több válasz is lehet)?
színház ☐	étterem ☐
mozi ☐	kocsma ☐
disco ☐	fesztivál ☐
koncert ☐	
egyéb:.....	

Hallgató családi hátterére vonatkozó kérdések:

26. Szülei életkora (év)?
- anya.....
 - apa.....
27. Végzettségük (a megfelelőt húzza is alá)?
Megnevezés	Apa	Anya
Nyolc általános	☐	☐
Érettségi	☐	☐
Szakmunkás	☐	☐

Szakma/OKJ/felsőfokú szakképesítés ☐ ☐
 Főiskola/egyetemi diploma ☐ ☐

28. Foglalkozásuk?

- anya..... apa.....

29. Szülei voltak-e munkanélküliek?

	Munkanélküli volt?	Hány hónapig?
Apa	igen ☐ , nem ☐	hónap
Anya	igen ☐ , nem ☐	hónap

30. Milyen egészségügyi állapotban vannak a szülei (apa/anya)?

Megnevezés	Apa	Anya
Teljesen egészséges, munkaképes	☐	☐
Tartósan romlott, de nem leszázalékolt	☐	☐
Rokkant nyugdíjas	☐	☐

31. Szülei elválltak-e? igen ☐, nem ☐,

32. Hány fős a családja (fő)?.....

33. Családja részesül-e valamilyen támogatásban? Mekkora az összeg mértéke (Ft)?

.....

- GYES ☐	- lakásfenntartási támogatás ☐
- GYED ☐	- gyermekvédelmi támogatás ☐
- TÁPPÉNZ ☐	- ápolási díj ☐
- CSALÁDI PÓTLÉK ☐	- álláskeresési járadék ☐
- TARTÁSDÍJ ☐	- árvasági ☐
- ÉLETJÁRADÉK ☐	- özvegyi nyugdíj ☐
- munkanélküli segély ☐	

34. Naponta hogyan közlekedik a családja/ a szülei?

- helyközi járatú busszal (30km-ig) ☐
- helyi járatú busszal ☐
- távolsági busszal (31km-nél messzebbre) ☐
- autóval ☐

35. Milyen távolságot tesznek meg átlagosan (km)?

Megnevezés	Apa	Anya	Testvérek
Megtett távolság (km)			

36. Van-e autójuk és hány darab, van a családban (db)?.....

37. Autójuk milyen évjáratú (év)?.....

38. Az Ön véleménye szerint, milyennek mondaná az életszínvonalát (a megfelelő helyre tegyen X-et)?

Megnevezés	Alsóosztály	Középosztály	Felsőosztály
Felső			
Közép			
Alsó			